

Souhrnná teritoriální informace Portugalsko

Zpracováno a aktualizováno zastupitelským
úřadem ČR v Lisabonu ke dni 03.10.2011

Seznam kapitol souhrnné teritoriální informace:

1. Základní informace o teritoriu
2. Vnitropolitická charakteristika
3. Zahraničně-politická orientace
4. Ekonomická charakteristika země
5. Finanční a daňový sektor
6. Zahraniční obchod země
7. Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR
8. Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu
9. Investiční klima
10. Očekávaný vývoj v teritoriu

1. Základní informace o teritoriu

1.1. Oficiální název státu

- Portugalská republika (República Portuguesa)

1.2. Rozloha

- 92 082 km² (včetně Madeiry a Azor. ostrovů)

1.3. Počet obyvatel, hustota na km², podíl ekonomicky činného obyvatelstva

- počet obyvatel – 10 555 853 (2011)
- hustota na km² – 114,6
- podíl ek. činného obyvatelstva – 61,9 % (68,3 % muži, 56,1 % ženy)

1.4. Průměrný roční přírůstek obyvatelstva a jeho demografické složení

- průměrný roční přírůstek obyvatelstva: -0,01 % (2010)
- podle výsledků sčítání lidu v roce 2011 došlo v rozmezí let 2001 až 2011 k růstu počtu obyvatel o 1,9 %; 90 % tohoto přírůstku vzniklo díky migraci
- demografické složení populace:
 - muži 5,052 mil.
 - ženy 5,503 mil.

1.5. Národnostní složení

Portugalci a cca 250 tis. příslušníků jiných národností, hlavně z afrických zemí (nejvíce z Kapverdské republiky a Guineje Bissau, dále z Angoly a Mosambiku), následují Brazilci, Ukrajinci, Moldavané, Rusové.

1.6. Náboženské složení

- 94 % katolíci (praktikujících asi 50 %)
- 4 % jiné náboženství (protestanti, muslimové, hinduisté, nepatrná židovská komunita)
- 2 % bez vyznání

1.7. Úřední jazyk a ostatní nejčastěji používané jazyky

- úřední jazyk – portugalština
- další běžně užívané jazyky – francouzština, španělština, angličtina; přistěhovalci z Afriky mluví crioulo aj. místními jazyky podle země původu

1.8. Administrativně správní členění země, hlavní město a další velká města

- 18 okresů a 2 autonomní oblasti (ostrovy Madeira a Azory)

- další členění: obce, komuny
- hlavní město – Lisabon (545 tis. obyvv., s příměstskými aglomeracemi cca 2,5 mil.)
- další velká města – Porto (237 tis.), Braga (182 tis.), Amadora (175 tis.), Coimbra (143 tis.), Setúbal (121 tis.)

1.9. Peněžní jednotka a její členění, používání jiných měn

- Euro (1 euro = 100 centimů)
- přímé použití cizích měn při nákupu není možné

1.10. Státní svátky, obvyklá pracovní a prodejní doba

V Portugalsku jsou následující národní svátky:

- Nový rok – 1. leden
- Velký pátek – pohyblivý svátek (březen-duben)
- Den svobody – 25. duben (výročí tzv. Karafiátové revoluce 1974)
- Svátek práce – 1. květen
- Den Portugalska, Camõesa a Portugalských společenství – 10. červen
- Boží tělo – pohyblivý svátek (červen)
- Nanebevzetí Panny Marie – 15. srpen
- Vyhlášení republiky – 5. říjen
- Svátek Všech svatých – 1. listopad
- Obnovení nezávislosti – 1. prosinec
- Neposkvrněné početí – 8. prosinec
- Vánoce – 25. prosinec

Mimo národních svátků je třeba počítat s tím, že v Portugalsku existují i svátky regionální a městské (např. Lisabon - 12.6., sv. Antonín; Porto - 24.6., sv. Jan)

Obvyklá pracovní doba je v Portugalsku ve státním sektoru 9:00 – 12:30 a 14:00 – 18:00. Banky jsou pro veřejnost otevřeny od 9:00 hod. do 15:00 hod. Velké supermarkety a nákupní centra mají otevřeno od 9:00 do 23:00 hod., v neděli od 9:00 do 20:00 hod. Běžné obchody otevírají v 9:00 nebo 10:00 hod. a zavírají kolem 19:00 hod.

1.11. Místní zvyklosti důležité pro obchodní kontakty

Portugalsko jako evropská země se v podstatě nevyznačuje výrazně odlišnými zvyklostmi ve srovnání s ostatními jihoevropskými státy. Při sjednávání schůzek je třeba počítat s delší časovou prodlevou (s výjimkou setkání s lidmi, které dobře a dlouho známe). Doba oběda je „posvátná“ a očekává se, že bude respektována. Naproti tomu je běžné mít pracovní schůzku třeba v pátek v 18 hodin. V zemi se lze velmi dobře dohovorit kromě portugalštiny i anglicky a francouzsky, a to zvláště na státních úřadech a s partnery zvyklými na komunikaci s cizinci. Španělština je – navzdory pověstem – přijatelná jako komunikační jazyk, většina Portugalců jí přinejmenším rozumí. Snaha cizince pohovořit portugalsky je velmi vítána a někdy i vyžadována.

1.12. Podmínky využívání místní zdravotní péče českými občany a občany EU

Zdravotnická zařízení jsou v Portugalsku státní a soukromá. Soukromá mají zpravidla vyšší odbornou úroveň, jsou technicky lépe vybavena, ale samozřejmě mají i vyšší sazby (např. stomatolog 50 – 80 Euro registrace, samotné základní ošetření bolesti zubu kolem 60 Euro a více; obdobné sazby jsou i u

jiných druhů lékařské péče). Platí se hotově, kreditní kartou, prostřednictvím pojišťovny nebo šekem. V naléhavých případech se doporučuje ošetření na pohotovosti (Urgência; za ošetření se platí).

Od 1. května 2004 mohou občané ČR využívat evropský (EU) systém lékařského ošetření. Před odjezdem je třeba si na pobočce své české zdravotní pojišťovny vyzvednout Evropský průkaz zdravotního pojištění. Na základě tohoto průkazu jsou občané ČR v Portugalsku ošetřováni za stejných podmínek jako občané Portugalska. Bližší informace poskytne Centrum mezistátních úhrad – www.cmu.cz. Vzhledem k tomu, že výše uvedený systém většinou nezahrnuje převoz nemocného do ČR, ZÚ Lisabon velmi doporučuje všem českým cestovatelům do Portugalska uzavřít na dobu pobytu cestovní zdravotní pojištění.

1.13. Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria

Občané ČR mohou vstupovat do Portugalska s platným cestovním pasem nebo s platným občanským průkazem.

Pro občany ČR platí pro vstup a pobyt v Portugalsku režim volného pohybu osob, tj. stejné podmínky jako pro občany ostatních států EU. Dne 1. 5. 2006 zrušilo Portugalsko přechodné období pro přístup na svůj pracovní trh, pročež čeští občané už nepotřebují pracovní povolení.

1.14. Oblasti se zvýšeným rizikem pro cizince – vhodnost návštěvy s ohledem na politickou či jinou situaci v zemi

Portugalsko obecně nevykazuje žádná zvláštní nebo mimořádná rizika pro cizince. V posledních letech mírně narůstá obecná kriminalita, dříve v Portugalsku podstatně nižší než v jiných evropských zemích. Při zaparkování vozidel - i na veřejných parkovištích - se doporučuje neponechávat ve vozidle žádné cennosti a doklady. V noci, a na některých místech Lisabonu i ve dne, je nutná zvýšená opatrnost, zvláště pak na kapesní krádeže v turisticky exponovaných zónách. Mimo nemnoha hlídaných parkovišť v centru větších měst se na frekventovaných místech vyskytují „dobrovolní hlídači“, kterým se běžně platí „za ostrahu“ cca 0,50 - 2 Euro. V případě nezaplacení může někdy dojít i k poškození vozu.

V silniční dopravě má Portugalsko jednu z největších nehodovostí na počet obyvatel, je třeba počítat s velkou neukázněností a leckdy i nevyzpytatelností portugalských řidičů, stejně jako s nedostatečnou kvalitou řídičského výcviku.

1.15. Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu (včetně generálních či honorárních konzulátů) – popis spojení z letiště a z centra města

Velvyslanectví České republiky

(Embaixada da República Checa)

Adresa: Rua Pêro de Alenquer, 14

1400-294 Lisboa (Restelo)

tel.: 00351-21 301 04 87, 21 301 35 29

po prac. době (od 16:30 do 08:00 hod.) + so a ne: pohotovostní mobil pro občany ČR v nouzi - 00351-91 931 94 22

fax: 00351- 21 301 06 29

e-mail: lisbon@embassy.mzv.cz

e-mail (konzulární úsek): consulate_lisbon@mzv.cz

e-mail (ekonomický úsek): commerce_lisbon@mzv.cz

web: <http://www.mzv.cz/lisbon>

Pozn.: Velvyslanectví ČR v Portugalsku je akreditováno také pro Kapverdskou republiku.

Honorární konzulát ČR v Portu

Rua dos Arrendidos, Quinta do Cisne, Laborim de Baixo

4430-099 Vila Nova de Gaia
tel.: 00351-252 85 33 51
mobil: 00351- 96 905 64 67
e-mail: porto@honorary.mzv.cz
Hodiny pro veřejnost jsou v pondělí a ve středu od 10:00 do 12:00 hod.

Honorární konzulát ČR ve Faro

Avenida 5 de Outubro, 55, I. Esq.
8000 Faro
tel.: 00351-289 804 478
fax: 00351-289 806 310
e-mail: faro@honorary.mzv.cz
Hodiny pro veřejnost jsou ve čtvrtek od 14:30 do 18:00 hod.

Honorární konzulát ČR ve Funchalu (Madeira)

Avenida Santiago Menor, 23
9060-056 Funchal
tel: 00351 291 231 337
fax: +351 291 280 145
e-mail: funchal@honorary.mzv.cz

Hodiny pro veřejnost: každý pracovní den od 09:30 do 12:30 a od 15:00 do 17:30.

Honorární konzulát ČR v Praia (Kapverdská republika)

Condomínio Miramar, Bloco B - 2º andar Esq.,
Palmarejo Baixo - Ilha de Santiago
Cidade da Praia
CABO VERDE
mobil : +238 9912966
fax: +238 2613069
e-mail: praia@honorary.mzv.cz

Provozní hodiny úřadu jsou v pondělí, ve středu a v pátek od 12:00 do 14:00.

1.16. Kontakty na zastoupení ostatních českých institucí (Česká centra, CzechTrade, CzechInvest, CzechTourism)

Žádná z českých vládních agentur nemá v Portugalsku své stálé zastoupení.
Pobočka CzechTourismu spravující Portugalsko se nachází v Madridu:

Oficina Nacional Checa de Turismo - CzechTourism
Representación para España y Portugal
Avda. Pío XII, 22-24
28016 Madrid
tel: 0034 91 345 71 12
fax: 0034 91 359 25 27
e-mail: leheckova@czechtourism.com

1.17. Praktická telefonní čísla v teritoriu (záchranka, dopravní policie, požárníci, infolinky apod.)

- 112 – jednotné bezplatné tel. číslo pro stavy nouze (záchranka, policie, hasiči)
- 808 250 143 – intoxikace

- 118 – informace o národních telefonních číslech
- 800 216 200 – informace o mezinárodních telefonních číslech
- 171 – mezinárodní telefonické hovory s operátorem
- 218 413 700 – letiště v Lisabonu - informace o příletech a odletech
- 800 296 296 – linka na pomoc turistům

1.18. Internetové informační zdroje

Prezident

- www.presidencia.pt

Vláda

- www.portugal.gov.pt

Ministerstvo hospodářství

- www.min-economia.pt

Vládní agentury řízené Ministerstvem hospodářství

- <http://www.portugalglobal.pt> - AICEP (vládní agentura na podporu investic a zahraničního obchodu - obdoba CzechTrade + CzechInvest)
- <http://www.iapmei.pt/> - IAPMEI (vládní agentura na podporu malého a středního podnikání); spravuje i databázi nabídek a poptávek ze zahraničí; touto vládní agenturou je řízeno i Centrum podnikatelských formalit (<http://www.cfe.iapmei.pt/>)

Ministerstvo financí a podřízené instituce

- <http://www.min-financas.pt/> - Ministerstvo financí
- <http://www.portaldasfinancas.gov.pt> - Hlavní daňová správa
- <http://www.dgaiec.min-financas.pt> - Generální ředitelství cel

Další ministerstva

- <http://www.mne.gov.pt> - Ministerstvo zahraničních věcí
- <http://www.moptc.gov.pt> - Ministerstvo veřejných prací, dopravy a spojů
- <http://www.min-agricultura.pt> - Ministerstvo zemědělství
- <http://www.mts.gov.pt/> - Ministerstvo práce a sociální solidarity

Banky

- <http://www.bportugal.pt> - Banco de Portugal (centrální banka)
- <http://www.cgd.pt> - Caixa Geral de Depósitos - největší portugalská banka
- <http://www.millenniumbcp.pt> - Millennium BCP - největší soukromá banka

Statistický úřad

- <http://www.ine.pt>

Nevládní průmyslové a podnikatelské asociace

- <http://www.aip.pt> – AIP (portugalská průmyslová asociace) v Lisabonu a pobočkami po celém Portugalsku; nejvýznamnější nevládní asociace v Portugalsku
- <http://www.fil.pt/SAPPortal> – FIL Lisabonu; pořadatel veletrhů, výstav apod., účelová organizace AIP Lisabon
- <http://www.aeportugal.pt> – AEP Porto (portugalská podnikatelská asociace) - druhá nejdůležitější nevládní asociace.
- <http://www.exponor.pt> – EXPONOR Porto; pořadatel veletrhů, výstav apod., účelová organizace AEP Porto
- <http://www.anpmes.org/en/> – ANPMES (Asociace malých a středních podniků) s aktivitami v oblasti průmyslu, obchodu, služeb, zemědělství, rybolovu, turistiky, stavebnictví aj.
- <http://www.aida.pt> – Průmyslová asociace v Aveiro; cca 250 km severně od Lisabonu
- <http://www.aiminho.pt> – Průmyslová asociace v Minho; zahrnuje oblast Braga - Guimarães - Viana do Castelo, Barcelos, Vila Nova de Famalição - Fale - Valença - Arcos de Valdevez - Melgaço

Důležité adresy pro podnikatele

- <http://www.vector21.com/cp/> – oficiální server státní správy - přehled o všech veřejných soutěžích (tendrech), které jsou v Portugalsku vyhlašovány
- <http://www.irn.mj.pt/IRN/sections/inicio> – obchodní rejstřík (placená služba)
- <http://www.guianet.pt> – vyhledávání potenciálních obchodních partnerů podle jednotlivých oborů
- <http://www.acap.pt> – Asociace obchodníků s automobily (ACAP)
- <http://www.animee.pt> – Národní asociace elektrického a elektronického průmyslu (ANIMEE)
- <http://www.anivec.com/> – Národní asociace oděvního a textilního průmyslu (ANIVEC)
- <http://www.aeclops.pt> – Asociace podnikatelů ve stavebnictví a veřejných pracích (AECOPS)
- <http://www.apiee.pt> – Portugalská asociace v energetickém průmyslu (APIEE)
- <http://www.afia-afia.pt> – Asociace výrobců v automobilovém průmyslu (AFIA)
- <http://www.fipa.pt> – Federace v portugalském zemědělsko-potravinářském průmyslu (FIPA)

Portugalské internetové vyhledávače:

- <http://www.sapo.pt>
- <http://www.iol.pt>
- <http://www.aeiou.pt>
- <http://www.clix.pt>

1.19. Adresy významných institucí

Prezidentská kancelář
Presidência da República
Palácio de Belém
Calçada da Ajuda, N° 11
1349-022, Lisboa
tel.: +351 213 614 600
fax: +351 213 614 611/12
e-mail: belem@presidencia.pt
web: www.presidencia.pt

Parlament
Assembleia da República
Palácio de S. Bento
1249-068, Lisboa
tel.: +351 213 919 000

fax: +351 213 917 440
e-mail: correio.geral@ar.parlamento.pt
web: www.parlamento.pt

Kabinet předsedy vlády
Gabinete do Primeiro-Ministro
Rua da Imprensa à Estrela, 4
1200-888 Lisboa
tel.: +351 213 923 500
e-mail: pm@pm.gov.pt
web: www.portugal.gov.pt

Ministerstvo zahraničí
Ministério dos Negócios Estrangeiros
Palácio das Necessidades
Largo do Rilvas
1399-030, Lisboa
tel.: +351 213 946 000
fax: +351 213 946 070
e-mail: ministro@mne.gov.pt
web: www.min-NEstrangeiros.pt

Ministerstvo financí
Ministério das Finanças e Administração Pública
Av. Infante D. Henrique, 1
1149-009, Lisboa
tel.: +351 218 816 800
fax: +351 218 816 862
e-mail: gab.mf@mf.gov.pt
web: www.min.financas.pt

Ministerstvo obrany
Ministério da Defesa Nacional
Av. Ilha da Madeira, 1
1400-204, Lisboa
tel.: +351 213 034 500
fax: +351 213 034 504
e-mail: gmdn@mdn.gov.pt
web : www.mdn.gov.pt

Ministerstvo vnitra
Ministério da Administração Interna
Praça do Comércio
1149-015, Lisboa
tel.: +351 213 233 000
fax: +351 213 232 292
e-mail: gabinete.ministro@mai.gov.pt
web: www.mai.gov.pt

Ministerstvo spravedlnosti
Ministério da Justiça
Praça do Comércio
1149-015, Lisboa
tel.: +351 213 222 300
fax: +351 213 479 208
e-mail: gmj@mj.gov.pt
web : www.mj.gov.pt

Ministerstvo životního prostředí
Ministério do Ambiente, do Ordenamento do Território e do Desenvolvimento Regional
Rua de "O Século", 51
1200-433, Lisboa

tel.: +351 213 232 500
fax: +351 213 232 531
e-mail: gmaordr@maotdr.gov.pt
web : www.maotdr.gov.pt

Ministerstvo hospodářství a inovací
Ministério da Economia e Inovação

Rua da Horta Seca
1200-221, Lisboa
tel.: +351 213 245 400
fax: +351 213 245 440
e-mail: gmei@mei.gov.pt
web: www.min.economia.pt

Ministerstvo zemědělství, rozvoje venkova a rybolovu
Ministério da Agricultura, do Desenvolvimento Rural e das Pescas

Praça do Comércio
1149-010, Lisboa
tel. +351 213 234 600
fax: +351 213 234 604
e-mail: gabinistro@madrp@gov.pt
web: www.min-agricultura.pt

Ministerstvo veřejných prací, dopravy a komunikací
Ministério das Obras Públicas, Transportes e Comunicações

Palácio Penafiel
Rua de S. Mamede ao Caldas, 21
1100-533, Lisboa
tel.: +351 218 815 100
fax: +351 218 867 622
e-mail: gmoptc@moptc.gov.pt
web: www.moptc.pt

Ministerstvo práce a sociální solidarity
Ministério do Trabalho e da Solidariedade Social

Praça de Londres, 2
1049-056, Lisboa
tel.: +351 218 441 700
fax: +351 218 424 110
e-mail: gmtss@mtss.gov.pt
web: www.mtss.gov.pt

Ministerstvo zdravotnictví
Ministério da Saúde

Av. João Crisóstomo, 9, 6º
1049-062, Lisboa
tel.: +351 213 305 000
fax: +351 213 305 175
e-mail: gms@ms.gov.pt
web: www.portaldasaude.pt

Ministerstvo školství
Ministério da Educação

Av. 5 de Outubro, 107
1069-018, Lisboa
tel. +351 217 811 800
e-mail: gme@me.gov.pt
web: www.min-edu.pt

Ministerstvo vědy, technologie a vysokého školství
Ministério da Ciência, Tecnologia e Ensino Superior
Palácio das Laranjeiras

Estrada das Laranjeiras, 197 a 205
1649-018, Lisboa
tel.: +351 217 231 000
fax: +351 217 271 457
e-mail: mctes@mctes.gov.pt
web: www.mctes.pt

Ministerstvo kultury
Ministério da Cultura
Palácio Nacional da Ajuda
1349-021, Lisboa
tel.: +351 213 614 500
fax: +351 213 649 872
e-mail: gmc@mc.gov.pt
web: www.min-cultura.pt

Centrální banka
Banco de Portugal
Rua do Ouro, 27
1100-150, Lisboa
tel: +351 213 213 300
fax: +351 213 464 843
e-mail: info@bportugal.pt
web: www.bportugal.pt

INE - Národní statistický úřad
INE - Instituto Nacional de Estatística
Av. António José de Almeida
1000-043, Lisboa
tel: +351 218 426 100
fax: +351 218 426 380
e-mail: ine@ine.pt
web: www.ine.pt

AIP - Portugalská průmyslová asociace
AIP - Associação Industrial Portuguesa
Praça das Indústrias
1300-307, Lisboa
tel.: +351 213 601 000
fax: +351 213 641 301
e-mail: info@aip.pt
web: www.aip.pt

AEP - Portugalský podnikatelský svaz
AEP - Associação Empresarial de Portugal
Av. da Boavista, 2671
4100-135, Porto
tel.: +351 226 158 500
fax: +351 226 176 840
e-mail: aep@aeportugal.com
web: www.aeportugal.pt

CIP - Portugalská průmyslová konfederace
CIP - Confederação da Indústria Portuguesa
Av. 5 de Outubro, 35, 1º
1069-193, Lisboa
tel.: +351 213 164 700
fax: +351 213 579 986
e-mail: geral@cip.org.pt
web: www.cip.org.pt

AICEP - Agentura pro podporu investic a zahraničního obchodu

AIICEP - Agência para o Investimento e Comércio Externo de Portugal

Av. 5 de Outubro, 101
1050-051 Lisboa
tel: + 351 217 909 500
e-mail: aicep@portugalglobal.pt
web: www.portugalglobal.pt

Úřad pro hospodářskou soutěž

AdC – Autoridade da Concorrência

Rua Laura Alves, N^o4, 7°
1050-138, Lisboa
tel.: +351 217 902 000
fax: +351 217 902 099
e-mail: adc@autoridadedaconcorrencia.pt
web: www.autoridadedaconcorrencia.pt

NATO – Allied Joint Command Lisbon

Estrada da Medrosa
2780-070 Oeiras
tel.: +351 214 404 321
e-mail: pio@jhlb.nato.int
web: www.jc-lisb.nato.int

2. Vnitropolitická charakteristika

2.1. Stručná charakteristika politického systému

Portugalsko je parlamentní republikou. Demokratický systém se v Portugalsku usadil až po pádu salazarismu v roce 1974 (Karafiátová revoluce) a zejména po prvních demokratických volbách v roce 1976. V čele státu stojí prezident, volený přímou volbou. Zákonodárnou moc má Shromáždění republiky - Assembleia da República (parlament) v čele s předsedou. Výkonnou moc má vláda v čele s premiérem.

Portugalský parlament (Shromáždění republiky, Assembleia da República, AR) je jednokomorový, má 230 poslanců, v jeho čele stojí předseda. Ten je volen členy parlamentu a jeho funkční období je čtyřleté (podle ústavy „trvá po dobu čtyř legislativních zasedání“, z nichž každé trvá jeden rok a začíná 15. října). Kromě AR existují dvě regionální shromáždění (Assembleia Regional), a to na ostrově Madeira a na Azorských ostrovech.

Vládu tvoří ministerský předseda, ministři, státní tajemníci a případně státní podtajemníci. Vláda může mít jednoho nebo více místopředsedů.

Ústavní soud (Tribunal Constitucional) má 13 členů, z nichž deset volí AR a tři jsou vybráni zvolenými deseti. Mezi sebou si členové zvolí předsedu, jehož volební období je dvouleté s možností znovuzvolení.

Nejvyšší soudní dvůr (Supremo Tribunal de Justiça) je nejvyšší v soustavě soudů, aniž by bylo dotčeno postavení Ústavního soudu. Tvoří jej 13 soudců, z nichž deset je jmenováno AR a ti potom zvolí další tři. Mandát je šestiletý, předseda je volen z řad členů Nejvyššího soudního dvora.

2.2. Hlava státu (jméno, kompetence)

Hlavou státu je prezident republiky. Současný prezident Aníbal Cavaco Silva byl do funkce uveden 9. 3. 2006 a poté, co 23.1.2011 opětovně zvítězil v 1. kole voleb, nastoupil do druhého mandátu 9.3.2011. Během své politické kariéry byl mj. ministrem financí a předsedou vlády.

Prezident je v Portugalsku volen ve všeobecných, přímých a tajných volbách na pětileté období a smí být zvolen maximálně na dvě po sobě přímo navazující funkční období. K jeho nejdůležitějším pravomocem patří předsedání Státní radě, stanovování termínu voleb prezidenta republiky, poslanců AR, poslanců Evropského parlamentu a do zákonodárných regionálních shromáždění v souladu s Ústavou, jmenování předsedy vlády a na jeho návrh jmenování a odvolávání členů vlády, jmenování pěti členů Státní rady, předsedání Nejvyšší radě národní obrany atd.

Státní rada, politický poradní orgán prezidenta, se skládá z předsedy AR, premiéra, předsedy Ústavního soudu, Ochránce spravedlnosti (ombudsmana), z předsedů regionálních vlád, z pěti občanů vybraných prezidentem a z pěti občanů volených AR.

2.3. Složení vlády

Aktuální složení portugalské vlády odráží výsledek předčasných parlamentních voleb, které se konaly dne 5.6.2011:

Předseda vlády	Pedro Passos Coelho (PSD)
Místopředseda vlády a ministr financí	Vítor Gaspar (nez.)
Místopředseda vlády a ministr zahraničních věcí	Paulo Portas (CDS-PP)
Ministr národní obrany	José Pedro Aguiar Branco (PSD)
Ministr vnitra	Miguel Macedo (PSD)
Ministryně spravedlnosti	Paula Teixeira da Cruz (PSD)
Ministr pro parlamentní záležitosti	Miguel Relvas (PSD)
Ministr hospodářství a zaměstnanosti	Álvaro Santos Pereira (nez.)
Ministryně zemědělství, moře, životního prostředí a územního plánování	Assunção Cristas (CDS-PP)
Ministr zdravotnictví	Paulo Macedo (nez.)

Ministr školství, vysokých škol a vědy	Nuno Crato (nez.)
Ministr solidarity a sociálního zabezpečení	Pedro Mota Soares (CDS-PP)

3. Zahraničně-politická orientace

3.1. Členství v mezinárodních organizacích a regionálních uskupeních

Těžištěm zahraniční politiky Portugalska jsou tři hlavní priority

- účast na evropské integraci reprezentovaná členstvím v Evropské unii
- pevná transatlantická vazba vyjádřená členstvím v NATO
- velmi úzké vztahy s portugalsky hovořícími zeměmi.

Portugalsko je členem zhruba 90 mezinárodních organizací. Je zastoupeno ve všech významných mezinárodních organizacích v systému OSN, je členem nejvýznamnějších mezinárodních ekonomických organizací, jakož i organizací s působností na evropském kontinentu. Kompletní přehled mezinárodních organizací a úmluv, jejichž je Portugalsko členem, lze najít na internetové stránce portugalského ministerstva zahraničních věcí <http://www.mne.gov.pt/mne/en/ministerio/orgint/>.

Historicky podmíněnou je orientace portugalské zahraniční politiky na oblasti, jež s Portugalskem spojuje společný jazyk i historie. Společně se Španělskem je aktivním účastníkem ibero-americké spolupráce. V roce 1996 bylo Portugalsko iniciátorem vzniku Společenství portugalsky hovořících zemí (Comunidade dos Países da Língua Portuguesa - CPLP: Angola, Brazílie, Kapverdské ostrovy, Guinea-Bissau, Mosambik, Portugalsko, Svatý Tomáš a Princův ostrov, Východní Timor).

3.2. Účast země na mnohostranných smlouvách a dohodách

Viz bod 3.1.

3.3. Přehled bilaterálních smluv s ČR (včetně data vstupu) – mimo smluv dle kap.7.1.

Sukcese do smluv uzavřených mezi Portugalskem a Československem byla uzavřena 25. května 1994. ČR sukcedovala do následujících dohod:

- Úmluva mezi Republikou československou a Republikou portugalskou o uznání a výkonu soudních rozhodnutí ze 23. 11. 1927 (č. 23/1931 Sb.)
- Dohoda mezi Republikou československou a Republikou portugalskou o vzájemné právní pomoci ve věcech občanských a obchodních ze 23. 11. 1927 (č. 22/1931, 147/1931, 58/1931 Sb.)
- Úmluva mezi Republikou československou a Republikou portugalskou o vydávání zločinců a právní pomoci ve věcech trestních ze 23. 11. 1927 (č. 24/1931 Sb.)
- Dohoda o letecké dopravě z 15. 01. 1976 (č. 109/1977 Sb.)
- Kulturní dohoda ze 12. 06. 1976 (136/1976 Sb.) v současnosti je v jednání text nové kulturní dohody i Prováděcího protokolu k ní
- Dohoda o mezinárodní silniční dopravě osob a nákladů ze 28. 06. 1978 (97/1980 Sb.)
- Dohoda o ochraně údajů o původu, označení původu a jiných zeměpisných a obdobných označení z 10. 01. 1986 (č. 63/1987 Sb.)
- Ujednání o zrušení vízové povinnosti sjednané výměnou dopisů z 29. 8. 1991 (č. 536/1992 Sb.)

Po sjednání dohody o sukcesi bylo podepsáno:

- Ujednání mezi MO ČR a MNO Portugalska o vzájemné spolupráci z 26. 4. 1996

Dohody v ekonomické oblasti viz kapitola 7.1.

4. Ekonomická charakteristika země

Portugalskou ekonomiku je možno charakterizovat jako otevřenou a vzájemně propojenou s trhy EU. Členství Portugalska v mezinárodních společenstvích, organizacích a institucích, např. EU, EMU, OECD, WTO a v řadě dalších, je zárukou, že portugalská ekonomika funguje standardně. Je však nutno mít na paměti, že patří mezi méně vyspělé ekonomiky EU, což se naplno projevuje v posledních letech, kdy se země potýká s vleklou ekonomickou krizí a je ostře sledována vnějším prostředím v souvislosti velmi problematickým vývojem veřejných financí.

V pořadí z hlediska tvorby HDP je Portugalsko na 50. místě na světě, na 19. místě v rámci zemí OECD a na 18. v rámci zemí EU. Z hlediska tvorby HDP na 1 obyvatele je Portugalsko na 38. místě na světě, na 19. místě v rámci zemí OECD a na 17. místě v rámci zemí EU. Rating úvěrového rizika Portugalska zažil v březnu a dubnu 2011 několikanásobný propad, agenturou Standard & Poor`s byl postupně snížen z A+ až na BBB-, stejné ocenění zemi přisuzuje i Fitch (z původního AA). Moody`s revidovala rating na Baa1 z původního hodnocení A1. Snižování ratingu se v případě Portugalska projevuje zdražením obsluhy zahraničního dluhu řádově až o několik miliard euro. Obdobný proces snižování ratingu zažívaly v prvních měsících roku 2011 i portugalské bankovní domy.

Hrubý domácí produkt na hlavu v Portugalsku před vstupem do EU představoval 55 % průměru EU a dnes činí 80 %. Pro srovnání - výše českého HDP na obyvatele v poměru k průměru EU podle údajů Eurostatu z roku 2010 činí 82 %.

Vstup Portugalska do Evropských společenství v r. 1986 byl spojen s výraznými ekonomickými změnami podobnými těm, kterými prošla a dodnes prochází Česká republika. Finanční injekce ze strukturálních fondů byly hlavně využity na krytí investičních projektů a programů, které byly zaměřeny na rozvoj infrastruktury, zlepšení průmyslových struktur a modernizaci v sektoru zemědělství a rybolovu. Portugalsko od svého vstupu v roce 1986 využilo prostředky kohezního a strukturálních fondů, které představovaly 2 – 3 % ročního HDP země. Význam podpory EU v období od roku 1981 prakticky až do současnosti nespočíval jenom ve finančním rozměru, ale především v transformaci celého řízení, kterou si vynutily požadavky a nařízení unie. To vedlo na jedné straně k změně řízení státní správy a na druhé straně ke změně přístupu podnikatelských subjektů. Tímto způsobem byl realizován pokrok v oblasti životního prostředí, veřejných kontaktů a v oblasti hospodářské soutěže, který napomohl k prezentaci kvalitních projektů a programů podporovaných ze strukturálních fondů a kohezního fondu. Tento boom byl provázen nárůstem deficitu veřejných financí a vládního dluhu. V roce 2001 dosahoval deficit veřejných financí 4,1 % HDP a vládní dluh 59 % HDP, v roce 2010 to bylo již 7,3 % resp. 87%.

V roce 2009 zaznamenala portugalská ekonomika pokles o 2,6 %, čísla za rok 2010 hovoří o růstu ve výši 1,3 %. O stejnou hodnotu by však měl HDP opět poklesnout v roce 2011, a to zejména vlivem rozsáhlého souboru opatření přijatých vládou, jejichž primárním cílem je snížení objemu výdajů a tím i investic a vládní spotřeby. Portugalský zahraniční obchod je úzce spojen se zeměmi EU (kolem 76 % celkového portugalského dovozu je ze zemí EU a téměř 80 % portugalského vývozu je do zemí EU). Problémem zůstává nezaměstnanost, která v roce 2010 dosáhla 10,5 % a všechny odhady hovoří o tom, že dále poroste.

Výraznou roli v portugalském hospodářství hrají malé a střední podniky, kterých je cca 95 %. Po roce 1976 došlo k privatizaci řady státních podniků a privatizace probíhala za účasti zahraničního kapitálu, protože portugalské podniky byly podkapitalizované. Tento jev má svůj historický základ ve skutečnosti, že zahraniční investice směřovaly především do velkých společností a naopak portugalský kapitál mířil do podniků malé a střední velikosti. Na tvorbě zaměstnanosti se malé a střední podniky podílejí asi 80 % a na vývozu asi 60 %. Tento charakteristický rys portugalského hospodářství se projevuje také v možnostech a formě portugalských investic v zahraničí. Skutečnost, že výrazná část velkých portugalských firem je součástí nadnárodních celků, a proto není ve svém investičním rozhodování zcela nezávislá, omezuje možnost portugalské ekonomiky investovat v zahraničí. Hlavními portugalskými investory jsou proto banky a ty domácí firmy, které prošly úspěšnou privatizací a jsou dostatečně kapitálově silné, tzn. především firmy z oblasti veřejných služeb (obchodní řetězce), stavebnictví atd. Investice do jiných oborů jsou doménou právě malých a středních podniků, které jsou sice velmi flexibilní ve svém rozhodování, ale narážejí na bariéru nedostatečného kapitálového vybavení. Tyto výchozí podmínky se odrážejí také v objemu a odvětvové struktuře portugalských investic v České republice, které nedosahují absolutní výše investic jako v sousedním Polsku, jsou ale podstatně diversifikovanější.

4.1. Zhodnocení hospodářského vývoje za minulý rok, předpověď dalšího vývoje

Vývoj makroekonomických a sociálních ukazatelů v zemi bylo možno charakterizovat až do propuknutí hospodářské a finanční krize na podzim 2008 jako poměrně vyrovnaný, i když po propadu v roce 2003 přechod do růstové fáze v podstatě nenastal. První náznak oživení - růst mírně přes 2% - byl zaznamenán v 1. čtvrtletí 2007. Vývoj v Portugalsku byl charakterizován úsilím vlády o položení základů pro zastavení negativních ekonomických trendů a zajištění příznivějšího politického klimatu pro realizaci nezbytných opatření strategického i operativního charakteru. Vláda Josého Sókrata pokračovala v letech 2006 - 2008 v realizaci úsporných opatření s cílem především zamezit nepříznivým trendům v ekonomice a byla postavena před nutnost přijmout dlouhodobější strategii realizace nezbytných opatření v ekonomické i sociální sféře. Státní rozpočty na uvedené roky byly postupně stále úspornější na straně výdajů. Podařilo se tak srazit deficit veřejných rozpočtů z 6,8 % pod požadovaný limit EK v % HDP. Průběh hospodářské krize během celého roku 2009 nicméně snahy vlády a programu podstatným způsobem znehodnotil a do určité míry i deaktualizoval.

Rok 2010 byl ve znamení přetrvávající ekonomické krize a snahy vlády zvrátit nepříznivý vývoj veřejných financí a podpořit tak mezinárodní kredibilitu země. Vláda postupně v první polovině roku připravila dva **Plány stability a růstu (PEC I a PEC II)**, mezi jejichž hlavní rysy patřilo krácení veřejných investic, zmrazení platů zaměstnanců veřejného sektoru, zavedení stropů pro fiskální benefity a krácení sociálních dávek. Na straně příjmů se pak jednalo vyšší zdanění vysokých příjmových skupin, zdanění burzovních zisků a privatizace státních podniků .

Ratingové agentury byly a všeobecně jsou vůči stabilitě portugalské ekonomiky značně skeptické. Agentura Fitch dokonce snížila v předvečer hlasování o PEC hodnocení úvěrové důvěryhodnosti PT na AA- a vyjádřila tak své pochybnosti o tom, zda Portugalsko bude schopno se vyrovnat s vlastním předsevzetím kvůli slabým perspektivám růstu a vysokému zadlužení všech sektorů hospodářství. Standard & Poor's a Moody's přistoupily dokonce ke snížení ratingu o dva stupně; všechny zmíněné agentury nevyklučují další propad ratingu.

Tempo zadlužování a nemalá liknavost vlády při řešení situace mělo za následek i **prudký nárůst výše úrokových sazeb**, za které jsou finanční trhy ochotny pokračovat v nakupování státního dluhu. Koncem roku 2010 překonala úroková míra na portugalské obligace se splatností 10 let hranici 7 %, což bylo mnoha zejména zahraničními analytiky vnímáno jako moment, kdy bude země nucena po vzoru Řecka a Irska požádat o vnější finanční pomoc. Ačkoliv se tak do konce roku nestalo, tato hrozba zůstala aktuální a naplnila se v dubnu 2011.

Vládě se v roce 2010 příliš nedařilo krotit vládní výdaje. Zatímco v polovině roku byly meziročně vyšší o 4,3 %, v srpnu to bylo stále o 2,7 % více. Ministerstvo financí v této souvislosti zveřejnilo sedm největší „hříchů“, pokud jde o položky, které vyvíjejí největší tlak na státní výdaje: platy státních zaměstnanců, sociální zabezpečení, zdravotnictví, financování škol zřizovaných územními samosprávami, stipendia, podpora malých a středních firem a inovací a podpora fotovoltaické energie.

Koncem září vláda představila soubor opatření, která měla napomoci ke stabilizaci veřejných financí. Nejvíce diskutovanými kroky se staly **snížení mezd ve veřejném sektoru** o 3,5 % pro platy v rozmezí 1500 až 2000 €, desetiprocentní snížení platů vyšších, **zmrazení důchodů** a **zvýšení základní sazby DPH** o dva procentní body **na 23 %** počínaje 1. 1. 2011. Ozdravná opatření vlády by měla v roce 2011 přinést úsporu ve výši 3,4 mld. € a naopak státní pokladně by měla získat 1,7 mld. € dodatečných příjmů. Poměr mezi úsporami a zvýšenými příjmy tak činí 2:1.

Kromě snížení mezd ve státní správě dojde na straně výdajů státního rozpočtu i ke **zmrazení důchodů, zákazu souběhu důchodů a státem vyplácených platů, snížení sociálních dávek** a objemu prostředků na státem proplácené lékařské úkony a dalším opatřením spíše administrativního charakteru. Nadále bude platit zákaz přijímání nových zaměstnanců do státní správy. Na straně příjmů dojde kromě zvýšení DPH (včetně přeskupení mezi seznamy položek, na něž jsou aplikovány různé sazby této daně), **jednoprocentnímu zvýšení odvodů na systém sociálního zabezpečení** a vznikne i **nový odvod, který postihne bankovní soustavu**.

Nově přijatá opatření vlády přišla jen krátce po zveřejnění **zprávy OECD k portugalské ekonomice**, která mj. doporučovala právě zvýšení DPH a také daně z nemovitostí (IMI), a to „za účelem kredibilní rozpočtové konsolidace, která by obnovila důvěru spotřebitelů“. OECD dále zemi doporučuje zmrazení (pouze) platů ve veřejném sektoru a umírněnost, pokud jde o růst mezd v podnikatelské sféře. OECD ve zprávě zdůrazňuje **nutnost zlepšení konkurenceschopnosti hospodářství**, a to zejména **pokud jde o cenu pracovní síly a produktivitu**. Jako jeden ze způsobů, jak krátkodobě snížit cenu práce, je OECD navrhováno snížení příspěvku zaměstnavatelů do systému sociálního zabezpečení, které by bylo vykompenzováno zvýšením nepřímých daní. Co se týče produktivity, zpracovatelé zprávy OECD doporučují Portugalsku provést strukturální reformy v několika oblastech, přičemž jako hlavní zdůrazňují oblasti vzdělávání a pracovního trhu. Reformy by měly napomoci zmírnit strukturální problém portugalské ekonomiky – cyklickou nezaměstnanost a poskytnout nezaměstnaným lepší možnost vrátit se opět na trh práce.

Velká pozornost byla proto soustředěna na proces schvalování státního rozpočtu pro rok 2011. Nakonec se po mnoha bouřlivých debatách podařilo dosáhnout dohody na politické scéně a hlavní parametry rozpočtu byly (i s přispěním mnoha přímluv prezidenta Cavaka Silvy) schváleny dne počátkem listopadu za pomoci abstinence poslanců hlavní opoziční síly PSD. Schválený rozpočet počítá se schodkem 4,6 % HDP.

Několik týdnů po tomto dílčím úspěchu však měla vláda opět napilno, když musela **adekvátně reagovat na irskou žádost o pomoc ze strany EU a MMF**. Ministerstvo financí v této souvislosti opět ujistilo, že země disponuje stabilní a zdravou bankovní soustavou, stejně jako vyváženou strategií konsolidace veřejných rozpočtů. Díky tomu by se mělo podařit snížit deficit v roce 2011 na 4,6 % HDP, a to za současného snížení strukturálního deficitu o 4,1 % HDP. Ačkoliv rozdíly mezi irskou a portugalskou realitou jsou nezpochybnitelné, zejména perspektiva vývoje dluhové služby v roce 2011 nahání hrůzu. Stát bude muset podle oficiálních údajů refinancovat dluh v hodnotě 46 mld. €, přičemž potřeba nových prostředků na běžné výdaje bude činit 10,7 mld. €, což bude ve srovnání s rokem 2010 o 4,7 mld. € (31 %) méně. Na umoření starých dluhů bude muset vláda sehnat 35,3 mld. €. Pokud jde o prostředky, jež bude nutno vynaložit pouze na placení úroků, mělo by se podle rozpočtového plánu na rok 2011 jednat o 6,326 mld. €, což bude o 26 % více než loni. Dle údajů MMF vynaloží Portugalsko v letošním roce 15,5 % vygenerovaného bohatství na splácení dluhů, ačkoliv loni to bylo jen 11,6 % HDP. MMF tuto úroveň považuje poněkud lakonicky za „vysokou“.

S cílem dále podpořit domácí ekonomiku představila vláda v prosinci 2010 program „Iniciativa pro konkurenceschopnost a zaměstnanost“, který představuje balíček 50 opatření v následujících oblastech:

- **podpora exportu**

o fiskální úlevy firmám v procesu internacionalizace, úvěrové linky pro exportéry do zemí mimo EU, program Simplex snižující byrokracii při exportu mimo EU

- **pracovní trh**

o stanovení stropu pro odstupné v případě rozvázání pracovního poměru, vytvoření soukromého fondu pro financování nákladů firem v procesu restrukturalizace, plán na všeobecné zpružnění rigidních podmínek zakotvených v současné legislativě

- **snížení byrokracie**

o snížení požadavků a nákladů při zahájení podnikání, jejich nahrazení důslednějšími kontrolními mechanismy, informatizace řady činností souvisejících s podnikáním

- **dynamizace trhu s nájemním bydlením, sázka na návrat lidí do měst**

o podpora vytváření prioritních zón určených zabydlení včetně úvěrového financování, zjednodušení a zrychlení procesu znovunabytí plných dispozičních práv k nemovitosti ze strany vlastníka při neplnění podmínek nájmu ze strany nájemníka

- **potírání šedé ekonomiky, podvodů a daňových úniků**

o zlepšení systémů porovnávání dat mezi IT systémy veřejných institucí a podniků, zavedení povinnosti vydávat daňové doklady i v oblastech, kde to dosud nebylo vyžadováno, zefektivnění kontroly při dovozu zboží, subkontraktaci a outsourcingu se zaměřením na úniky DPH

Podle zprávy Národního statistického institutu (INE) z prosince 2010 dosáhl v roce 2009 portugalský **HDP na osobu**, přepočtený podle parity kupní síly, hodnoty 18.826,77 €, což představuje **80 % průměru zemí EU** (ČR 82 %). Stejný ukazatel vyjádřený pouhým přepočtem podle směnného kursu dosáhl 15.807,72 €. Došlo tak ke zlepšení o 2 %, a to i přes skutečnost, že v roce 2009 zaznamenala portugalská ekonomika pokles o 2,3 %. Důvodem je fakt, že téhož roku došlo k propadu hospodářského výkonu celé EU o 5,8 %.

Podle předpovědi Banco de Portugal (BdP - portugalská centrální banka) dojde v roce 2011 k poklesu výkonu domácí ekonomiky o 1,3 %, a to zejména v souvislosti s vládními úspornými opatřeními, které budou mít zásadní vliv na spotřebu domácností (-4,6 %), vládní výdaje (-5 %) a investice (-7 %). Naopak více dařit by se mělo exportu, který by měl posílit o 6 %. Ke zvrácení negativního trendu by mělo podle aktuální předpovědi dojít až v roce 2012, kdy by země měla zaznamenat růst HDP o skromných 0,6 %.

Vybrané ekonomické ukazatele:

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011*
Vývoj HDP v konstantních cenách - %	-1,1	1,4	-0,1	1,3	1,4	1,7	-2,58	1,3	-1,3
HDP v běžných tržních cenách (v miliardách EUR)	154,4	156,8	157,9	160,2	164,0	164,1	159,9	-	-
Index průmyslového růstu	-0,2	-2,4	-0,1	2,6	3,7	2,1	-14,8	7,1	-
Inflace v %	3,3	2,5	2,1	3	2,3	2,4	0,3	1,4	2,7
Spotřeba domácností v %	0,1	2,4	2,1	1,2	1,5	1,7	-1,0	1,8	-4,6
Spotřeba vlády v %	0,3	2,5	1,9	-0,2	0	0,3	2,4	3,2	-5,0

Zdroj: Banco de Portugal, PorData; * - odhad

4.2. Základní makroekonomické ukazatele za posledních 5 let (HDP/obyv., vývoj objemu HDP, podíl odvětví na tvorbě HDP, míra inflace, míra nezaměstnanosti)

Ukazatel	2006	2007	2008	2009	2010
HDP v mld. €	160,2	164,0	164,1	159,9	172,7
HDP/obyv. v €	15.142	15.468	15.452	15.039	15.085
míra inflace %	3,0	2,3	2,4	0,3	1,4

míra nezaměst. %	7,7	8,0	7,6	9,4	10,8
---------------------	-----	-----	-----	-----	------

Zdoje: INE, Pordata

Na tvorbě HDP se v r. 2010 v největší míře podílely služby, a to 74,5% (jejich podíl neustále roste, v roce 1997 byl podíl 60,3 %, v roce 2003 67,2 %), dále průmysl 23,0% (20,6 % v roce 1997) a zemědělství 2,6 %, přičemž v posledních dvou sektorech je v posledních letech patrné pozvolné snižování podílu.

4.3. Průmysl – struktura, tempo růstu, nosné obory

Průmyslová výroba je koncentrována hlavně na severu v okolí Porta a dále v centrální části - v Lisabonu a jeho okolí. V těchto oblastech jsou soustředěny téměř 2/3 celého zpracovatelského průmyslu. Nejméně je průmyslová výroba zastoupena v zemědělsky orientovaném regionu Alentejo. Podíl průmyslu včetně stavebnictví a energetiky na celkové zaměstnanosti činí 31 % a vytváří přes čtvrtinu HDP. Portugalské podniky se dělí na mikropodniky do 10 zaměstnanců, malé podniky od 10 do 50 zaměstnanců, střední podniky od 50 do 200 zaměstnanců a velké podniky nad 200 zaměstnanců. Podle INE (statistický úřad) tvoří mikropodniky a malé podniky cca 95 % všech podniků v Portugalsku.

Celkový průměrný index růstu průmyslové produkce v Portugalsku dosáhl v roce 2010 hodnoty 1,3 %, což proti předchozím rokům představuje zlepšení. Propad lze dlouhodobě zaznamenat v mnoha odvětvích průmyslu, zejména v tradičním textilním, obuvnickém a sklářském průmyslu. Naopak lépe se strojírenským oborům průmyslové výroby.

Průmysl prodělal v posledních letech značnou restrukturalizaci. Ze starších odvětví mají největší význam automobilový průmysl, textilní a obuvnický průmysl, výroba keramiky, zpracování korku, výroba plastických hmot, elektronický průmysl, chemický průmysl a výroba celulózy a skla; ta ale prožívá odbytovou krizi na domácím trhu i v zahraničí.

Automobilový průmysl v Portugalsku je úspěšným případem rozvoje portugalského průmyslového kapitálu a možností. Vznikl v šedesátých letech a od té doby se stal hlavní portugalskou vývozní komoditou. V současné době vyváží cca za 6,5 mld. EUR a z toho 3,8 miliardy EUR tvoří pouze komponenty. Světové značky jako Volkswagen, Mitsubishi, Opel, Toyota, Citroen vyrábějí více kolem 250 000 automobilů v Portugalsku. Nejúspěšnější automobilový závod je VW-Auto Europa v Palmele, který se podílí 2 % na tvorbě portugalského HDP a 11 % na portugalském vývozu. Přidělení výroby nových modelů vozů portugalským továrnám světových automobilek je proto vždy mediálně vděčným tématem.

Vývoj podílu nejprodávanějších značek na portugalském trhu s automobily:

Značky	2006	2007	2008	2009	2010
VW Group (Volkswagen, Audi, Škoda a Seat)	15,8	18,2	20,0	17,1	20,1
z toho Škoda	1,4	1,9	1,9	1,2	2,0
Renault - Nissan - Dacia	15,8	13,6	14,7	14,9	16,2
Peugeot - Citroen	18,2	16,2	14,9	16,0	14,1
Opel	11,1	10,8	8,7	6,7	7,7
Ford	7,5	7,1	7,6	8,4	6,8
Toyota	6,5	6,0	5,2	6,1	5,2

Textilní a obuvnický průmysl vždy patřil mezi významná průmyslová odvětví v Portugalsku. Obuvnický průmysl dosáhl druhého místa v Evropě po Itálii a 9. místo ve světovém měřítku. Roční výroba je 100 milionů párů, z toho 90 % je určeno na vývoz, především do USA, EU a Japonska. Portugalský textilní průmysl exportuje přes osm desetin své produkce do ostatních zemí EU, v posledních letech je však stále více ohrožován levnou asijskou konkurencí.

Problémy textilního a obuvního průmyslu v Portugalsku se stále prohlubují. Podle FESEDE (Asociace textilního, oděvního a obuvnického průmyslu) dochází stále k uzavírání řady podniků těchto oborů a ztrátě zaměstnání řádově okolo 15 000 pracovníků ročně. Některé ohrožené výrobní kapacity pátrají po nových možnostech podnikání ve východní Evropě včetně České republiky, své reálné možnosti ale spatřují stále více v Asii, hlavně v místech bývalé portugalské přítomnosti - v indickém Goa a v čínském Macau.

Poměrně významná je **těžba nerostných surovin**, především rud obsahujících měď, cín, olovo, zinek a wolfram. Pro stavebnictví má Portugalsko dostatek dekoračních a průmyslových materiálů - žuly, mramoru, ale i kaolínu. Patří mezi největší producenty tungstenových (wolframových) koncentrátů a prakticky celá produkce je určena na export, především do USA.

Z nových průmyslových odvětví je nejvýznamnější **elektronický a elektrotechnický průmysl**. Jejich váha se promítá i do vzájemné obchodní výměny s ČR, kde se řadí k položkám s největším objemem.

4.4. Stavebnictví

Portugalské stavebnictví je poměrně vyspělé a nabízí široké pole nabídky výrobků zvláště pro dokončující práce v tomto oboru. Portugalská nabídka je světově známá svými přírodními kameny, konkrétně mramorem a žulou, které jsou ceněny výše než dřevo a korek. V těžbě přírodních kamenných produktů je Portugalsko na 5. místě ve světě. Portugalsko je největším světovým výrobcem korku, který se ve stavebnictví využívá k obkladům podlahy, stropů a zdí. Vývoz stavebních materiálů přesahuje 1,2 miliardy EUR.

Portugalské firmy v poslední době po provedené vnitřní koncentraci a konsolidaci spojují své síly se zahraničními koncerny a jsou schopny získávat velké stavební zakázky ve výstavbě silnic, dálnic, železnic, mostů a tunelů. V případech takové výstavby se pravidelně spojují s místními partnery a mají o podobnou spolupráci a zakázky zájem i v ČR. Ze strany českých úřadů i podnikatelských kruhů je zatím registrován velmi váhavý přístup. Zajímavé je komplexní řešení problematiky takové investice zajištěním financování a provozování na základě koncese včetně stoprocentní údržby a garance. Portugalská firma BRISA, která se v některých zemích spojuje se španělsko-portugalským stavebním koncernem Somague/Sacyr, se v ČR úspěšně zúčastnila soutěže na zavedení mýtného v rámci nabídky vedené Kapschem a systém nadále provozuje.

Stejně jako v roce 1998, kdy světová výstava EXPO 98 v Lisabonu znamenala významný impuls pro portugalské stavebnictví, byl i rok 2004 pro tento obor významný výstavbou 8 nových a kompletní přestavbou dvou starších fotbalových stadionů v celé zemi, stejně jako dokončení infrastruktury v souvislosti s Mistrovstvím Evropy v kopané. Odhaduje se, že ME 2004 představovalo přínos pro portugalskou ekonomiku v oblasti 800 mil EUR. Další podobný impuls pro stavebnictví zatím na obzoru není. V situaci hospodářské a finanční krize jsou v posledních letech zpochybňovány i největší oznamované akce veřejného sektoru, kterými jsou například vysokorychlostní železnice TGV a nové letiště pro Lisabon.

Největší stavební firmy, kterými jsou Mota/Engil, Teixeira Duarte, Soares da Costa a Fininvest, realizují velkou část své výroby v zahraničí, zejména v portugalsky hovořících zemích a zemích EU. Největší cementářská společnost Portugalska Cimpor výrazně expanduje v zahraničí, a to již od počátku 90. let minulého století. Je přítomna v 11 zemích Evropy, Ameriky, Afriky a Asie (např. ve Španělsku, Angole, Turecku, Indii, Číně, Jihoafrické republice, Brazílii, Maroku). V poslední době se množí informace, že v koncernu převládne brazilský kapitál.

Některé ukazatele konjunktury ve stavebnictví:

Rok	Prodej cementu 1992 = 100	Index využití kapacit v %	Zásoba zakázek v měsících	Objem státních zakázek v mil.€	Dodávky pro veř. stavby v mil.€
2003	114,2	75,5	9,5	2 964	3 602
2004	112,3	73,5	8,7	4 120	3 988

2005		108,6	76,0	9,1	2 803	2 690
2006		102,1	74,4	9,8	2 541	3 372
2007	103,1		73,7	10,4	3 090	3 259
2008	96,3		75,6	9,9	3 213	4 445
2009		81,3	73,3	9,0	4006	4670

Podle zveřejněných předběžných čísel došlo v roce 2010 k propadu portugalského stavebnictví o 8,6 %.

4.5. Zemědělství – vývoj, struktura

Portugalské zemědělství je poměrně zaostalé a jedno z nejméně efektivních v EU. Jeho podíl na celkové tvorbě HDP včetně lesnictví a rybolovu činil v roce 2010 pouze 2,9% a zaměstnával kolem 10% aktivního obyvatelstva. Vstup do EU znamenal pro Portugalsko impozantní přínos, ale v zemědělství došlo k velkým transformačním problémům. Počet zemědělců se snížil o polovinu - z 800 tisíc na 400 tisíc a ceny agrární produkce klesly o 40 %. Došlo k vylidňování agrárního vnitrozemí, zejména kraje Alentejo, které nadále pokračuje. Až 75 % rozlohy Portugalska je nevhodné pro zemědělskou výrobu, půda je nekvalitní. Problémem je i stárnutí venkova a nedostatečné odborné vzdělání pracovníků v zemědělství.

Portugalský agrární sektor má vysoký podíl malých a středním farem, citlivých na konjunkturální změny; 19 % zemědělských výrobních jednotek má rozlohu do 1 ha, 58 % má rozlohu 1 až 5 ha; 62 % zemědělců má 20 % plochy a produkce. Až 20 % pracovníků tohoto sektoru je negramotných. Věková struktura je rovněž nepříznivá, když jen 8 % je ve věku do 40 let, 27 % od 40 do 50 let a až 65 % má nad 55 let, z toho 40 % je už v důchodovém věku.

Pozitivem od vstupu do EU je zvýšení produktivity práce (o 70 %) a nárůst produkce. Velkým problémem je otevřenost trhu a jeho zranitelnost; spekulace na mezinárodních burzách nutí často prodávat portugalskou zemědělskou produkci za ceny nižší než výrobní náklady. Podpora z fondů EU se zaměřuje zejména na řemeslnou výrobu, rozvoj pěstování tradičních domácích produktů, avšak i na agroturistiku, ochranu životního prostředí a krajinného rázu na venkově.

Portugalský agrární sektor není zdaleka soběstačný, v současnosti pokrývá jen cca 30 % potřeb, což je nejméně v EU. Dováží cca 20 % potřeby obilovin, ale i živočišných produktů. Roste produkce drůbeže, tabáku, zeleniny, zavádí se pěstování cukrové řepy, pěstují se olivy a vyrábí se olivový olej.

Potravinářský průmysl nabízí širokou nabídku vysoce kvalitních surovin a vín. Výrobky jako olivy, olivový olej, výrobky z rajských jableček jsou známy i v zahraničí. Nejznámějším portugalským vývozním produktem jsou vína a zejména portské víno, které se vyváží do více než 100 zemí světa včetně Evropy a Ameriky. Portugalsko zaujímá 5. – 6. místo ve světě ve vývozu vín.

V rybolovu zaujímá Portugalsko předposlední místo před Řeckem. Produktivita tohoto sektoru je velmi nízká a výlov každoročně klesá, takže musí dovážet kolem 2/3 své spotřeby (zejména tresky, které jsou přitom typickým portugalským jídlem). Ministerstvo zemědělství vidí položku rybolovu jako jeden ze základních problémů vztahu Portugalska k EU a při bruselských jednáních o změnách současné politiky v zemědělství a rybolovu vždy důrazně hájí zájmy Portugalska. Celkový výlov v několika posledních letech vykazuje klesající tendenci. Pokles jde na vrub kontinentálnímu Portugalsku; na Azorách i Madeiře výlov spíše roste. Hlavními produkčními kraji je Střed a Algarve (po 25 %), následují Lisabon (16 %), Sever (11 %) a Azory (11 %), Madeira a Alentejo (po 5 %). Rybářskou flotilu Portugalska představuje zhruba 10 tisíc plavidel o výtlačku 110 tisíc BRT.

Na stav lesů v Portugalsku mají vliv téměř každoroční požáry, v letech 2005 a 2010 zvláště zhoubné. S tímto jevem téměř vždy souvisí mimořádná sucha ovlivňující zásadně negativním způsobem produkci zemědělských plodin.

4.6. Služby

V tomto portugalském odvětví můžeme zaznamenat za posledních 25 let nejvýraznější změny. Sektor služeb má velmi významné místo v portugalské ekonomice a od vstupu do EU tento sektor zaznamenal

dynamický vývoj. Jeho podíl na HDP dosáhl v roce 2010 cca 72,4 % a na celkové zaměstnanosti se podílel cca 55 %. Portugalsko vysoce aktivní bilanci služeb kompenzuje rostoucí schodek obchodní bilance. Přebytek bilance služeb se zvyšuje většinou o 10 – 20 % ročně. Tento výsledek je prakticky stoprocentně zásluhou příjmů resp. bilance na účtu cestovního ruchu a turismu.

Portugalsko dlouhodobě patří mezi přední země světa v porovnání příjmů z turistického ruchu na jednoho obyvatele (přes 500 EUR). Úhrnné příjmy z turistiky představují cca 8 % HDP, podíl na celkové zaměstnanosti činí více než 6 %. Příjmy z turistiky zaznamenávají v posledním období trvalý nárůst. Rok 2010 byl z tohoto hlediska rekordním, když zemi navštívilo 13,4 milionů zahraničních turistů, kteří utratili více než 7,6 mld. EUR. Turistický ruch v roce 2010 představoval 14 % exportu a 43,3 % výkonu sektoru služeb. Nejvíce návštěvníků přijelo z Velké Británie a Francie, největší růst pak zaznamenal počet turistů z Angoly a z Brazílie.

Dlouhodobě se nejdynamičtěji zvyšuje návštěvnost ostrova Madeiry (o 40 % za posledních 5 let), přičemž počet návštěvníků se pohybuje v řádu 1 mil. turistů ročně. Vzhledem k rozsáhlé přírodní katastrofě způsobené prudkými dešti v únoru 2010 a následnému leteckému chaosu nad Evropou v souvislosti s výbuchem islandské sopky o dva měsíce později však došlo v roce 2010 k poklesu počtu návštěvníků ostrova o 7,9 % na 975 tisíc, přičemž 28,9 % představoval domácí turistický ruch.

V roce 2004, který se stal určitým mezníkem z důvodu konání ME v kopané, došlo ke zvýšení počtu lůžkonocí na 34,1 milionů a podařilo se tak zastavit několikaletý pokles. Tuto úroveň se portugalské úřady i cestovní agentury snaží se střídavými úspěchy udržet, v roce 2010 bylo zaznamenáno 36 mil. nocležů v domácích ubytovacích zařízeních. V poslední době rychleji roste počet ubytování Portugalců, kteří představují necelou třetinu, než cizinců. Nejžádanější turistické destinace v Portugalsku jsou Madeira, Azorské ostrovy, jih Portugalska - Algarve, Lisabon s okolím (Estoril, Cascais, Sintra) a oblast Douro. Hlavními návštěvníky ze zahraničí jsou turisté z Velké Británie, Německa, Španělska, Nizozemska, Francie a Itálie (celkem z Evropy pochází přes 90% zahraničních turistů), dále z USA, Brazílie, Kanady a Japonska. Portugalsku se vyplatil rozvoj golfových případně kombinovaných rezortů pro bohatší klientelu, které je možno využívat prakticky po celý rok.

4.7. Infrastruktura (doprava, telekomunikace, energetika – z toho jaderná)

V oblasti infrastruktury patří Portugalsko společně s Řeckem mezi nejméně rozvinuté země EU. Z tohoto titulu byla po mnoho let velká část prostředků z různých fondů EU určena na její posílení. Dotace pomohly především výrazně zlepšit stav komunikací, dopravy a bankovníctví. Největší zpoždění vykazovalo Portugalsko v oblasti infrastruktury a životního prostředí.

Portugalsko má cca. 3 620 km železnic, z toho 2 840 provozovaných. Z celkové délky je 40% elektrifikovaných, 16% dvoukolejných a 1% čtyřkolejných. Nejrychlejší vlaky jsou "Alfa Pendular" mezi Lisabonem a Algarve, a ve směru na sever z hlavního města do Porta a Bragy se zastávkou v Coimbre. Další kategorií jsou spoje Lisabon-Porto-Guimarães, Lisabon-Guarda, Lisabon-Covilhã, Lisabon-Évora-Beja a Lisabon-Faro. Mezinárodními spoji jsou Sud-Express a lehátkový vlak Lusitânia. Nižší kategorie jsou vlaky krajské, mezikrajské a předměstské, které dotvářejí celostátní síť.

Silniční síť má 16 500 km, z toho 2500 km základní síť, 7500 km doplňkové (národní) síť a zbytek krajské (regionální) síť.

Portugalsko má jednu z nejdražších energií ze států Evropské unie. Připravuje se (již dlouhá léta) privatizace státní elektrárenské společnosti EDP (Electricidade de Portugal), kde stát ještě vlastní 21,24 % akcií. EDP zajišťuje 84 % produkce a 99 % distribuce elektrické energie. Potíže Portugalska jsou z velké části způsobeny i klimatickými výkyvy: V suchých letech klesá podstatně výroba v hydroelektrárnách, větrné elektrárny trpí velkou proměnlivostí podmínek a způsobují přetěžování sítě, občas je třeba velkou část energie dovézt, přičemž propojení na jediného souseda - Španělsko - není dobré. Jaderná elektrárna v Portugalsku není a zdá se, že její výstavba není politicky průchodná. Portugalsko je čtvrtou zemí v EU s největším podílem výroby energie z obnovitelných zdrojů. Jejich základem jsou velké vodní elektrárny, dále jsou to malé hydrocentrály, rychle rostoucí počet větrných parků a solárních center (fotovoltaika), částečně i biomasa a bioplyn. Podle oficiálních údajů činil v roce 2009 podíl obnovitelných zdrojů energie (OZE) 38,5 %, přičemž podle předpokladů vlády by země měla v příštích několika málo letech překonat hranici 50 % výroby energie z OZE.

Výroba z fosilních paliv je velmi nízká. Ve fázi výzkumu je zařízení na získávání energie z mořských příbojových vln. Na Azorských ostrovech se využívá geotermální energie.

Už od roku 2003 dochází k pracovním setkáním předsedů vlád Portugalska a Španělska za účelem podepsání dohody MIBEL (Mercado Ibérico de Energia - Iberský energetický trh), kterou se trh elektrické energie měl postupně liberalizovat od 20. dubna 2004 (tento termín nebyl splněn a spuštění společného energetického trhu bylo odsunuto). Zavedením společného energetického liberalizovaného trhu se má země efektivněji zapojit do celoevropského trhu. Vzhledem ke změnám ve vládách obou zemí (i některým neshodám, přestože se ihned demontují) se v uvedeném projektu zatím nepokračuje. Předpokládá se, že MIBEL bude mít 28,5 milionů odběratelů (společnosti a domácnosti).

Bez přihlednutí k OZE je Portugalsko téměř zcela (z 90 %) závislé na dovozu energetických surovin, především ropy a plynu; má nejvyšší stupeň závislosti na primárních zdrojích energie ze všech států EU. Těží jen menší množství uhlí a dováží primární energii, z níž 2/3 tvoří ropa. Hlavním dodavatelem plynu je Alžírsko prostřednictvím plynovodu Maghreb-Evropa. Další část zemního plynu (LNG) se dováží tankery z Nigérie.

Projekt propojení Španělska a Portugalska vysokorychlostním železničním spojením (a současně napojení Portugalska na budovaný systém evropského vysokorychlostního železničního spojení) je předmětem dlouhodobého dialogu mezi oběma zeměmi a obsahuje zčásti rozdílné představy o přesném vytyčení tras. Poslední politické debaty ukazují na odklad výstavby trasy mezi Portem a galicijským Vigem. Aktuální tak zůstávají trasy Lisabon - Porto a Lisabon -Madrid. Vstup do Lisabonu (na Gare de Oriente - prostor Parku národů) by se měl vybudovat přes nový most přes Tejo: Chelas-Barreiro z obou směrů - Španělska i ze severu. Doba přepravy Porto-Lisabon je propočtena nově na 1:27 hod., Madrid-Lisabon na 2:45 hod. Aktualizované informace jsou k dispozici na www.rave.pt (Rede ferroviária de alta velocidade, s.a. - „Vysokorychlostní železnice, a.s.“). O průběhu tras ale i o samotné realizaci projektu nadále probíhají živé diskuse v souvislosti s úspornými opatřeními vlády, které s nejvyšší pravděpodobností jejich realizaci v nejbližších letech znemožní.

4.8. Přijímaná a poskytovaná rozvojová pomoc

Portugalsko není příjemcem rozvojové pomoci. Jeho vlastní příspěvek obnáší ročně mezi 0,2 – 0,3 % HNP. Tuto agendu vykonává v Portugalsku IPAD - Instituto Português de Apoio ao Desenvolvimento, příspěvková organizace MZV.

Druh pomoci a teritorium	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Bilaterální pomoc v mil. EUR	175 446	168 333	197 360	258 862	198 610	299 042
z toho v %:	9,6	9,5	7,1	5,1	-3,0	-3,2
Angola						
Kapverdské ostrovy	20,8	22,4	16,2	16,7	10,3	35,9
Guinea-Bissau	6,2	7,0	5,8	4,8	5,2	4,0
Mozambik	10,3	10,3	8,0	6,7	24,0	28,4
Ostr. sv. Tomáše a Prince	5,3	5,3	4,8	3,6	5,4	6,5
Východní Timor	15,9	18,2	17,3	10,4	12,5	8,5
Multilaterální pomoc v mil. EUR	127 782	147 491	146 366	171 093	169 547	190 922
z toho v %	6,6	5,5	6,2	4,6	5,8	5,6
OSN						
EK	80,6	67,2	70,6	65,3	79,5	0,0
MMF, SB, WTO	8,0	8,4	9,0	16,9	1,5	8,7

Regionální rozv. banky	2,2	16,4	8,7	10,0	10,3	11,1
Jiné multilat. instituce	2,9	2,4	5,6	3,1	2,5	1,5
Celkem rozvojová pomoc v mil. EUR	303 426	315 774	343 726	429 955	368 157	489964,0
v % z HNP	0,21	0,21	0,22	0,27	0,20	0,29

Z položek seřazených podle účelu vynikají u bilaterální pomoci výdaje na infrastrukturu, vzdělání a sociální služby - v jednotlivých letech 70 až 85%, podstatně méně na hospodářství aj. Příjemci rozvojové pomoci z Portugalska jsou dlouhodobě v podstatě jen lusofonní země.

5. Finanční a daňový sektor

Portugalsko je součástí EMU v rámci zemí EU od roku 1999 a jako svoji měnu používá EURO.

5.1. Státní rozpočet – příjmy, výdaje, saldo za posledních 5 let

Nepříznivý vývoj státního rozpočtu v letech 2000 až 2005 byl jedním ze základních prvků politického boje mezi tehdejší (a nyní) vládou socialistickou stranou a tehdy i nyní opoziční Sociálně demokratickou stranou (v mezidobí si role dvakrát vyměnily). Ve stejném stylu probíhá dohadování kolem SR i v dalším pětiletí. Státní rozpočet na rok 2010 byl schválen parlamentem teprve v polovině roku.

Státní rozpočet pro rok 2011 byl po tuhém vyjednávání mezi vládou a opozicí (a za markantní přimluvy prezidenta Cavaka Silvy) schválen již počátkem listopadu 2010. Stalo se tak mj. i ve snaze ukázat v období silné nerovnováhy veřejných financí okolnímu světu, že se politické síly dokáží sjednotit ve prospěch země a její mezinárodní důvěryhodnosti. Hlavním znakem rozpočtu je maximální snaha o snížení výdajů a zvýšení příjmů tak, aby byla dodržena vytýčená meta - deficit ve výši 4,6 % HDP.

Hlavní parametry státního rozpočtu na rok 2011:

	% HDP		
	2009	2010 (*)	2011 (**)
Celkové příjmy	38,9	41,6	40,8
Daňové příjmy	30,8	31,2	32,1
Celkové výdaje	48,2	48,9	45,4
Běžné primární výdaje	41,8	42,9	39,5
Běžní výdaje	45,4	46	41,8
Saldo	-9,3	-7,3	-4,6
Investice	2,4	2,5	2,2
Veřejný dluh	76,1	82,1	86,6
(*) = odhad			
(**) = návrh na r. 2011			

Všechny údaje o státním rozpočtu a průběhu jeho naplňování jsou dostupné na webové stránce www.dgo.pt (Direcção Geral do Orçamento).

5.2. Platební bilance (běžný, kapitálový, finanční účet), devizové rezervy (za posledních 5 let)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Běžný účet	-13510	-14599	-15680	-20163	-18362	-17060
Zboží	-16637	-16629	-17399	-21362	-17794	-17931
Služby	4091	4893	6208	6548	5985	6709
Příjmy	-3160	-5366	-7376	-7817	-8688	-8013
Běžné transfery	2196	2503	2636	2468	2135	2175
Kapitálová bilance	1740	1260	2061	2747	1393	1941
Finanční bilance	12606	12012	15815	18050	17451	15722

Přímé investice	1582	3079	-428	974	1360	7596
Port. invest. v zah.	-922	-2796	-4542	-1437	-588	6500
Zahr. inv. v Port	2504	5875	4115	2411	1948	1097
Portfóliové investice	-1734	2644	9404	13821	15049	-9605
Aktiva	-15690	-6662	-8871	-12363	-16258	-2390
Podílové listy	-1246	-3007	-1803	-43	-962	135
Obligace	-11474	-6277	-9533	-12834	16899	810
Instrumenty měn. trhu	-2971	2622	2465	513	1602	-335
Pasiva	13956	9306	18276	26185	31307	-7216
Podílové listy	5244	1097	-518	4935	2778	-1351
Obligace	4873	12092	17356	14506	24445	302
Instrumenty měn. trhu	3839	-3883	1438	6744	1542	-6166
Finanční deriváty	-172	-257	681	251	159	347
Jiné investice	11500	4626	5444	3083	802	18382
Aktiva	43	-14573	-10487	11730	-1133	-7913
Měnové instituce	-576	-1079	-1800	4055	-1067	-121
Veřejná správa	22	110	527	-348	139	-595
Měnové finanční instituce	-1009	-10146	-6798	9251	-1449	-1469
Jiné rezidentní sektory	1605	-3458	-2416	-1227	1295	-5637
Pasiva	11457	19199	15931	-8647	1934	26295
Měnové instituce	4128	-6025	-489	12746	4472	36552
Veřejná správa	-708	50	942	-1931	205	1142
Měnové finanční instituce	7603	25091	15034	-19053	-3963	-12653
Jiné rezid. sektory	4356	83	444	-409	1221	1253
Rezervní aktiva	1431	1919	713	-79	80	-998
Chyby a opomenutí	-835	1327	-1945	-634	-482	-603

Zdroj: Banco de Portugal - Boletim Estatístico, únor 2011

5.3. Zahraniční zadluženost, dluhová služba

Portugalský **čistý zahraniční dluh** dosáhl podle posledních dostupných údajů v roce 2010 hodnoty 145,8 mld. EUR, neboli **84,4 % HDP**.

Čistá zahraniční zadluženost Portugalska

Rok	HDP v mil. €	Čistý zahraniční dluh v mil. €	Čistý zahraniční dluh / HDP v %
-----	--------------	--------------------------------	---------------------------------

2005	149.123	94.992	63,7
2006	155.466	100.563	64,7
2007	163.190	109.044	66,8
2008	166.197	130.014	78,2
2009	163.736	143.471	87,6
2010	172.721	145.842	84,4

Zdroj: Banco de Portugal

5.4. Bankovní systém (hlavní banky a pojišťovny)

Centrální banka

Centrální bankou je Banco de Portugal (<http://www.bportugal.pt>), která zodpovídá za měnovou politiku státu. K jejím hlavním úlohám patří:

- regulace měny, úvěrů
- kontrola a ochrana měny Euro
- správa státního dluhu

Guvernérem Banco de Portugal je od dubna 2010 Carlos Costa, který do té doby působil ve funkci viceprezidenta Evropské investiční banky. Jeho předchůdce Vítor Constâncio byl v roce 2010 nominován na post viceguvernéra Evropské centrální banky, ve které má na starosti dohled nad bankami.

Významné portugalské banky:

- Caixa Geral de Depósitos (CGD) – www.cgd.pt - Banka CGD je největším finančním ústavem "spořitelního" typu a patří mezi nejsilnější banky v Portugalsku. Je dosud státní.
- Banco Millennium – www.millenniumbcp.pt

V lednu 2003 došlo k významné fúzi 4 portugalských bank (Banco Comercial Portugues (BCP), Banco Portugues do Atlântico (BPA), Banco SottoMayor, Banco Nova Rede) s novým názvem Millennium. Je zajímavé, že toto jméno bylo nejdříve uplatněno pro operaci banky v Polsku a teprve později bylo rozšířeno na matku v Portugalsku. Tato skupina má cca 3 mil. klientů.

- Banco Espírito Santo (BES) – www.bes.pt
- Banco Português de Investimento (BPI) – www.bpi.pt.
- Banco TOTTA – www.totta.pt

Významné portugalské pojišťovny:

- AIG Europe (Portugal) S.A. – www.aig.com
- Combined Portugal – www.combined.com
- Tranquilidade – www.tranquilidade.pt
- Fidelidade – www.fidelidade.pt

Portugalsko má v poslední době jeden z nejmodernějších bankovních systémů v Evropě (vysoký stupeň automatizovaných bankovních operací, výběry hotovosti, platby složenek, výpisy z účtů, transfery apod.). Všechny tyto operace probíhají prostřednictvím bankomatů v rámci systému „Multibanco“. Síť těchto

bankomatů je velice hustá a z každého z nich je možno vybírat a platit nezávisle na tom, u kterého bankovního domu má klient veden účet. Operace jsou prováděny bezplatně díky tomu, že Úřad na ochranu spotřebitele se nebál uplatnit své kompetence (původní záměr finančních institucí při zavádění tohoto moderního bankovního systému byl, že klienti budou za všechny bankovní operace platit, tj. i za výběry hotovosti, platby složenkami apod.).

5.5. Daňový systém

Portugalský daňový systém z roku 1989 se zakládá na souboru daní státních a komunálních, přímých a nepřímých.

Státní daně

a) Daně z příjmu:

- Daň z příjmu fyzických osob (IRS) - je proměnná v závislosti na počtu vyživovaných osob, nejvyšší sazba činí 38 %
- Daň z příjmu právnických osob (IRC)
 - 12,5% - do výše zdanitelného zisku 12.500 EUR
 - 25% - do výše zdanitelného zisku 2 mil. EUR
 - 27,5% - pro zdanitelný zisk nad 2 mil. EUR

b) Daň z nemovitostí

c) Spotřební daně (IEC):

- Daň z přidané hodnoty (IVA) - kontinentální sazby jsou 23 % (od 1.1. 2011), 13 % a 6 %, snížené sazby uplatňované v autonomních oblastech (Azory, Madeira) jsou 16 %, 9 % a 4 %
- Daň z minerálních paliv a plynu (ISP)
- Daň z tabáku a tabákových výrobků
- Daň z lihovin - piva, vína, destilátů
- Daň z lihu (ISA)
- Daň automobilová (ISV) - jediná interní daň specifické povahy na osobní nebo kombinované automobily

d) Ostatní státní daně:

- Daň kolková
- Daň z her a hracích automatů
- Daň z nafty (při pronájmu těžebního prostoru)
- Silniční daň

Komunální daně

- Komunální poplatky
- Komunální daň z vozidel
- Daň za požární službu
- Komunální dopravní poplatky
- Komunální daň na operace s nemovitostmi (SISA)
- Daň ekologická.

Identifikační číslo plátce daně: možno získat na Generálním ředitelství daní (Ministerstvo financí) Direcção Geral dos Impostos: www.dgci.min-financas.pt
Národní registr výběru daní (Ministerstvo spravedlnosti).
NIF - pro fyzické osoby

NIPC - pro právnické osoby

Povinné sociální pojištění pro osoby samostatně výdělečně činné.

Částky placené na sociální pojištění jsou určovány na základě fixní sociální daně aplikované na celkový příjem (statutární nařízení číslo 1999/99 z 8. června):

- zaměstnavatel - 23,75 %
- zaměstnanec - 11,0 %
- celkem 34,75 %.

Kompletní přehled sazeb sociálního pojištění platných v roce 2011 je k dispozici na adrese http://www1.seg-social.pt/preview_documentos.asp?r=31013&m=PDF.

Bližší údaje týkající se daní v Portugalsku lze najít na následujících internetových adresách:

<http://www.min-economia.pt>;

<http://www.dgci.min-financas.pt>.

6. Zahraniční obchod země

6.1. Obchodní bilance za posledních 5 let – vývoz, dovoz, saldo – tabulka

Obchodní bilance portugalského zahraničního obchodu je v posledních letech trvale pasivní a v nejbližších letech nelze s ohledem na stav ekonomiky i snižující se zájem zahraničních investorů o Portugalsko očekávat žádnou výraznou změnu.

Celkový přehled portugalského vývozu a dovozu (v mil. EUR)

	2006	2007	2008	2009	2010	1-8/ 2011
dovoz (CIF)	53 057	57 056	61 174	50 074	56 906	38 633
vývoz (FOB)	34 503	37 589	37 961	31 085	36 757	27 669
saldo	-18 554	-19 467	-23 213	-18 989	-20 149	-10 963
poměr krytí dovozu vývozem (v %)	65,0	65,9	62,1	62,1	64,6	71,6

6.2. Teritoriální struktura – postavení v (k) EU

Portugalský zahraniční obchod je zaměřen především na státy Evropské unie. Podíl států EU v posledních 5 letech na celkovém portugalském dovozu představoval hodnoty kolem 76% a na vývozu kolem 77%. Deficit obchodní bilance se již několik let pohybuje lehce nad 15 mld. EUR.

Největší obchodní partneři Portugalska v roce 2010:

	Vývoz mil.€		Dovoz mil.€
Španělsko	9719,7	Španělsko	17538,3
Německo	4751,2	Německo	7822,5
Francie	4297,7	Francie	4143,2
Velká Británie	2019,2	Itálie	3142,8
Angola	1910,5	Nizozemí	2741,0
Nizozemí	1389,2	Velká Británie	2106,2
Itálie	1372,7	Belgie	1577,3
USA	1329,5	Čína	1576,3
Belgie	1047,5	Nigérie	1377,4
Brazílie	440,7	Brazílie	1046,4
Mexiko	404,6	Libye	737,8
Švédsko	371,4	Kazachstán	640,2
Švýcarsko	333,5	Švédsko	592,0
Polsko	321,1	Angola	563,4
Maroko	302,5	Irsko	526,5

zdroj: INE

Portugalský obchod s členskými státy EU za rok 2010 (pořadí dle port. dovozu):

Země	Vývoz mil.€	%	Dovoz mil.€	%
Celkem	27052,9	100,0	42339,2	100,0
Španělsko	9719,7	35,9	17538,3	41,4
Německo	4751,2	17,6	7822,5	18,5

Francie	4297,7	15,9	4143,2	9,8
Itálie	1372,7	5,1	3142,8	7,4
Nizozemsko	1389,2	5,1	2741,0	6,5
Velká Británie	2019,2	7,5	2106,2	5,0
Belgie	1047,5	3,9	1577,3	3,7
Švédsko	371,4	1,4	592,0	1,4
Írsko	107,7	0,4	526,5	1,2
Česká republika	245,1	0,9	354,9	0,8
Polsko	321,1	1,2	353,6	0,8
Dánsko	250,5	0,9	310,0	0,7
Rakousko	204,0	0,8	296,2	0,7
Maďarsko	101,8	0,4	264,2	0,6
Finsko	238,1	0,9	158,0	0,4
Slovensko	72,6	0,3	108,7	0,3
Řecko	101,1	0,4	106,0	0,3
Lucembursko	50,1	0,2	47,2	0,1
Slovinsko	22,1	0,1	35,0	0,1
Litva	19,7	0,1	26,5	0,1
Bulharsko	63,0	0,2	26,1	0,1
Rumunsko	197,9	0,7	26,1	0,1
Malta	17,2	0,1	22,4	0,1
Estonsko	14,9	0,1	9,7	0,0
Lotyšsko	9,3	0,0	3,4	0,0
Kypr	48,1	0,2	1,4	0,0

zdroj: INE

Z celkového vývozu Portugalska do zemí EU tvořily v r. 2010 bezmála 70 % tři země v pořadí Španělsko, Německo a Francie, přičemž tytéž země dominovaly i z hlediska portugalských dovozů.

Z hlediska celkových čísel portugalského zahraničního obchodu jsou nepodstatné obraty jak s lusofonními zeměmi Afriky (až na Angolu, která se dostala do první desítky zemí), tak i z Brazílie, třebaže je těmto oblastem věnována velká pozornost a publicita.

6.3. Komoditní struktura

Ve vývozu Portugalska do EU zaujímaly v roce 2010 nejvyšší podíl:

- další průmyslové výrobky (34,3 %)
- spotřební zboží (21,2 %)
- dopravní stroje a zařízení (20,7 %)
- potraviny a nápoje (9,2 %)
- paliva a maziva (3,2 %)

V dovozu Portugalska ze zemí EU zaujímaly v roce 2010 nejvyšší podíl:

- další průmyslové výrobky (28,5)
- spotřební zboží (18,1 %)
- stroje, výrobní zařízení a jejich příslušenství (16,9 %)
- dopravní stroje a zařízení (16,6 %)
- potraviny a nápoje (12,8 %)
- paliva a maziva (4,0 %)

6.4. Dovošní podmínky a dokumenty (po vstupu do EU), celní systém, kontrola vývozu

Po vstupu České republiky do EU 1. květnu 2004 byla sladěna pravidla pro pohyb zboží do/z České republiky z/do Portugalska z legislativou EU. ČR a Portugalsko jsou součástí vnitřního trhu EU a odpadají celní formality. Pravidla pro pohyb zboží vně EU odpovídají pravidlům, která byla stanovena EK pro celý vnitřní trh EU.

6.5. Ochrana domácího trhu

Portugalský a český trh jsou součástí vnitřního trhu EU a tudíž odpadají veškerá samostatná ochranná opatření, která jsou vyhrazena režimu EU.

6.6. Zóny volného obchodu

V Portugalsku jsou dvě zóny volného obchodu na Madeiře a na Azorech. Režim pro tyto dvě zóny byl přijat k 31. 12. 2000. Převládající v těchto zónách je finanční sektor. Podmínky působení právnických osob v těchto zónách se poměrně často mění. Základní přehled o volných zónách (v angličtině) včetně dalších odkazů lze nalézt na adrese <http://www.portugalglobal.pt/EN/InvestInPortugal/InvestorsGuide/TaxSystemandTaxIncentives/Pages/HowcanIsetupinafreetradezone.aspx>.

7. Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR

V květnu 2003 proběhlo obchodně politické jednání na úrovni ministrů u příležitosti oficiální návštěvy portugalského předsedy vlády J. M. Durão Barrosa. Za portugalskou stranu jednal s ministrem průmyslu a obchodu ČR M. Urbanem ministr hospodářství C. Tavares. Při této příležitosti se rovněž uskutečnilo setkání českých a portugalských podnikatelů.

V lednu 2004 proběhlo jednání na úrovni ministrů při příležitosti oficiální návštěvy českého předsedy vlády V. Špidly v Portugalsku. Za hostitelskou zemi jednal s ministrem průmyslu a obchodu M. Urbanem opět ministr hospodářství C. Tavares. V Lisabonu a v Portu se při této příležitosti uskutečnila setkání portugalských podnikatelů s českými, kteří doprovázeli oficiální delegaci. Přitom podepsal dokumenty o spolupráci HK ČR její předseda J. Drábek, a to s AIP v Lisabonu a s AEP v Portu.

V květnu 2004 byla v rámci veletrhu stavebnictví Tectónica uspořádána národní výstava ČR v Lisabonu. Současně proběhla bilaterální jednání na úrovni náměstků ministra (NM M. Somol a NM F. G. Alves).

Dne 24.4.2008 se společně s teritoriálním seminářem pro české podnikatele na téma "Podnikatelské prostředí Španělska a Portugalska" uskutečnila podnikatelská mise portugalských podnikatelů vedená AIP. Téma Portugalska přednesl obchodní rada ZÚ Lisabon J. Molata. Mise se zúčastnilo 9 portugalských firem. MPO ve spolupráci s agenturou CzechTrade zajistilo účast 40 českých firem se zájmem o spolupráci s portugalskými protějšky.

Ve dnech 30. a 31.3.2009 se uskutečnila při příležitosti ekonomického semináře podnikatelská mise do Lisabonu, kterou organizovalo společně MPO a HK ČR. Z portugalské strany spolupracovala se ZÚ Lisabon průmyslová asociace AIP. Mise se zúčastnilo 9 zástupců českých firem, kteří se setkali se 44 portugalskými podnikateli. Čeští představitelé v čele s ředitelem odboru Evropa MPO M. Kalůskem byli rovněž přijati v sídle výhradního dovozce českých automobilů Škody firmy SIVA.

Ve dnech 14. - 16. dubna 2010 proběhla oficiální návštěva portugalského prezidenta Cavaco Silvy v ČR. Součástí jeho doprovodu byla také podnikatelská mise, kterou zorganizovala agentura AICEP, jejíž zástupci při této příležitosti zároveň podepsali Protokol o spolupráci s agenturou CzechInvest.

7.1. Smluvní základna

Ve vztazích mezi Českou republikou a Portugalskem jsou v platnosti následující hospodářské smlouvy, tj.:

- mezinárodní Dohoda o ochraně a podpoře investic, Praha 13. 11. 1993
- mezinárodní Dohoda o zamezení dvojího zdanění, Lisabon 5. 1. 1994
- mezinárodní Dohoda o hospodářské, průmyslové a vědeckotechnické spolupráci, Lisabon 8. 7. 1994

V lednu 2004 během návštěvy předsedy vlády Vladimíra Špidly v Portugalsku byly podepsány Memorandum o porozumění mezi Hospodářskou komorou ČR a Portugalskou průmyslovou asociací (Associação Industrial Portuguesa - AIP) Lisabon a Dohoda o spolupráci s Portugalskou podnikatelskou asociací (Associação Empresarial de Portugal - AEP) Porto.

V březnu 2004 během návštěvy prezident republiky Václav Klaus podepsal závazný dokument o spolupráci mezi Magistrátem města Brno a Magistrátem města Porto.

V dubnu 2010 byl u příležitosti návštěvy portugalského prezidenta Cavaca Silvy v ČR podepsán Protokol o spolupráci mezi agenturami CzechInvest a AICEP.

V ČR pod registrací MV ČR vznikla Komora česko-portugalské spolupráce, která mimo vazeb kulturních, sportovních, osvětových i pracovních si klade za cíl i rozvoj česko-portugalského obchodu.

7.2. Bilance vzájemné obchodní výměny za posledních 5 let – tabulka

Portugalsko průběžně posilovalo pozici v celkovém zahraničním obchodě ČR, a to ze 64. pozice v roce 1993 až na 33. místo v obratu a **29. místo v českém vývozu v roce 2010**. V rámci obchodní výměny

s členskými státy EU zaujímá ČR v Portugalsku 12. pozici na straně portugalského vývozu a dokonce 10. místo na straně portugalského dovozu.

Bilance vzájemné obchodní výměny (v mil. EUR)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	1-7/2011
vývoz	125,6	157,9	234,0	287,5	322,9	329,2	290,2	379,0	237,7
dovoz	113,7	131,4	136,2	180,2	238,8	231,0	228,0	302,5	192,3
obrat	239,3	289,3	374,4	467,7	561,7	560,9	477,9	681,5	430,0
bilance	12,0	26,5	93,7	107,3	84,0	100,5	70,3	76,5	66,6

Zdroj: ČSÚ

Vývoj zahraničního obchodu mezi ČR a Portugalskem zůstává charakteristický převahou hodnoty našeho exportu.

Český vývoz do Portugalska se od vstupu ČR do EU velmi rychle zvyšuje a předčil mj. i úroveň Polska, jehož export byl donedávna násobkem exportu ČR. Je zároveň mnohem vyšší než vývoz dalších nových členských zemí EU. Pozitivní skutečností je, že na růstu našeho vývozu se nejvíce podílejí výrobky našeho zpracovatelského průmyslu, především strojírenství (zejména automobilový průmysl), hutnictví a komponenty informačních technologií.

Pro zajímavost uvádíme i tabulku mapující vzájemný obchod v posledních dvou letech dle **portugalských statistik**:

Země	Dovoz do Portugalska (v mil. EUR) – český vývoz		Vývoz z Portugalska (v mil. EUR) – český dovoz		Saldo (v mil. EUR) portugalské OB	
	2009	2010	2009	2010	2009	2010
ČR	274,1	354,9	203,8	245,1	-70,3	-109,8

Zdroj: INE

7.3. Komoditní struktura českého vývozu/dovozu

Hlavní položky vývozu ČR do Portugalska v roce 2010

- motorová vozidla (34,7%);
- části a součásti motorových vozidel (12,8%);
- telekomunikační zařízení (10,6%);
- automatická zařízení na zpracování údajů (9,6%);
- monitory, projektory a televizní přijímače (6,2%);
- běžné kovy (4,7%);
- pryžové duše a pneumatiky (4,1%);
- elektrické stroje a zařízení (3,1%);
- katody, diody a integrované obvody (3,1%).

Hlavní položky vývozu Portugalska do ČR v roce 2010

- speciální příze a tkaniny (14,5%);
- nezpracovaný tabák (14,3%);
- zařízení pro záznam zvuku a obrazu (13,9%);
- pryžové duše a pneumatiky (9,9%);
- elektrické stroje a zařízení (9,3%);
- rozhlasové přijímače (7,8%);
- části a příslušenství motorových vozidel (7,6%);
- odpad výroby papíru a celulózy (7,0%);

- léčiva, vč. veterinárních (6,7%).

7.4. Perspektivní položky českého exportu (velikost trhu, podíl domácí výroby a dovozu)

Perspektivní obory, na které se zaměřuje současná portugalská vláda (od r. 2009):

- stavebnictví
- potravinářství
- bankovníctví
- telekomunikace
- doprava zboží po silnici
- automobilový průmysl
- turistika

V těchto 7 odvětvích je tvořena cca 50 % portugalského HDP.

České zboží se může v Portugalsku uplatnit svojí kvalitou srovnatelnou se zbožím vyráběným v EU a nižší cenou, která převáží zvýšené dopravní náklady. ZÚ Lisabon vypracoval seznam 27 průmyslových oborů, které se jeví jako perspektivní pro spolupráci českých a portugalských podniků:

- stroje a zařízení na výrobu elektrické energie a tepla včetně kogeneračních centrál
- přenosové sítě tepla a elektrické energie
- hydroenergetika včetně malých vodních elektráren
- výstavba dálkových ropovodů a plynovodů, plynofikace měst
- výstavba železničních tratí, mostů (betonových i ocelových), silnic
- obráběcí stroje všech druhů (universální, obráběcí centra)
- dřevoobráběcí stroje a další stroje na výrobu nábytku (včetně zařízení na ohýbání dřeva)
- kompletní linky pro metalurgický průmysl, lisy, kovářské stroje, drobné nářadí a nástroje
- stroje a zařízení pro povrchovou i hlubinnou těžbu (včetně pásových dopravníků)
- zařízení pro zpracování hlíny a kamene (včetně zařízení pro cementárny, cihelny, keramické a sklářské provozy mj. sklářské pece)
- silniční a stavební stroje (včetně vibračních a pneumatických silničních válců, zařízení na výrobu a dopravu betonových směsí)
- dopravní prostředky (auta, autobusy, nákladní automobily, trolejbusy, tramvaje, motocykly, traktory),
- zemědělské stroje a technika (včetně vybavení drůbežářských závodů, zavlažovacích systémů, malotraktorů atp.)
- stroje pro potravinářský průmysl (včetně zařízení cukrovarů, pekáren, uzenářských provozů a miniaturních i velkokapacitních pivovarů, zařízení velkokapacitních kuchyní)
- stroje a zařízení pro chemický, petrochemický a gumárenský průmysl včetně rafinérií ropy, lisů na pneumatiky apod.
- stroje pro textilní, kožedělný a obuvnický průmysl
- vzduchotechnická zařízení (klimatizace do výrobních prostor)
- manipulační technika (jeřáby, hevery, zdvihací zařízení, lana pro průmyslové použití, transportní vaky)
- letecká technika (podzvukové cvičné letouny L159, ultralehká rekreační letadla, vyráběná cca 30 výrobci, modely)
- lisy na vstřikování plastů
- elektronika, elektrotechnika (včetně různých typů měřicí a kontrolní techniky m.j. pro trasy metra)
- hutní materiály od betonářské po nástrojovou a speciální ocel (kolejnice, odlitky, výkovky, trubky, nerezové trubky, plechy)
- výrobky chemického a farmaceutického průmyslu včetně kvalifikované chemie pro textilní průmysl
- nábytek a kování k nábytku

- vybavení hotelů a restaurací včetně skla, křišťálu, keramiky, sanitární keramiky (WC, umyvadla, dlaždice), textilu apod.
- sanitární technika
- čističky odpadních vod, spalovny

Nabídka agrárních komodit vhodných pro vývoz z ČR do Portugalska:

- mléko a mléčné výrobky
- vepřové maso
- hovězí maso
- drůbeží maso
- kečupy a jiné potravinové přípravky
- cukrovinky bez kakaa
- čokoláda a čokoládové cukrovinky
- trvanlivé pekařské výrobky
- potravinářská pšenice a kukuřice, krmný ječmen
- slad a chmel
- řepkový olej

7.5. Firmy a joint-ventures ve vzájemném obchodu a v ostatních oblastech ekonomické spolupráce

České firmy v Portugalsku

Joint venture Moravia Steel Ibéria (60 % Moravia Steel, 40 % portugalský vlastník) funguje na portugalském trhu od roku 1997, jeho roční obrat se odhaduje na cca 1 mld. Kč. Moravia Steel Třinec se tak podílí na českém exportu do Portugalska cca 10 %. ZÚ Lisabon nemá žádné informace o vzniku dalšího společného podniku v Portugalsku.

7.6. Vyhodnocení poptávek v teritoriu po českém zboží, výrobní kooperaci

V roce 2010 se na ZÚ Lisabon obrátilo písemně či telefonicky cca 80 portugalských firem a jednotlivců v čistě komerčních záležitostech, přičemž převažoval zájem o zprostředkování kontaktů na české výrobce či dodavatele zejména strojírenského, hutního, potravinářského, sklářského, textilního a kožedělného zboží. ZÚ Lisabon předává kromě vlastního vyhledávání odpovídajících partnerů ještě tyto žádosti několika e-mailovými kanály do ČR včetně všech dostupných údajů pro přímé spojení s poptávajícím subjektem. Vzhledem k problematičnosti zpětné vazby lze jen obtížně vyhodnotit procento úspěšnosti předaných kontaktů. ZÚ Lisabon však pravidelně zaznamenává informace, že i díky jeho asistenci se podařilo navázat obchodní spolupráci mezi firmami z obou zemí.

Z České republiky bylo zasláno a vyřízeno cca 60 žádostí podobného typu v široké škále produktů a služeb. ZÚ Lisabon zajišťuje obdobné předávání poptávek jako je výše popsáno, a to prostřednictvím AIP (Průmyslové asociace) v Lisabonu a AEP (Asociace podnikatelů) v Portu.

7.7. Zahraniční rozvojová spolupráce

Portugalsko není příjemcem zahraniční rozvojové pomoci.

7.8. Vzájemná výměna v oblasti služeb

Bilance vzájemné výměny služeb mezi ČR a Portugalskem

Na běžném účtu platební bilance jsou ČNB evidovány tyto údaje za rok 2010 (v mil. CZK):

	Příjmy	Výdaje	Saldo
Služby celkem	1146,5	687,7	457,8
z toho: Doprava	530,2	405,7	124,6
- silniční	335,3	256,9	78,4
- letecká	147,4	126,0	21,5
- železniční	47,2	22,1	25,1
Cestovní ruch	512,1	152,2	359,9
Ostatní služby	104,2	130,8	-27,7

Pokud jde o příjmy ve vzájemné výměně služeb mezi ČR a Portugalskem, největší podíl zaznamenává doprava a cestovní ruch, které společně se službami spojenými s informačními technologiemi patří mezi nejperspektivnější odvětví i do budoucna. Významnou roli zde hraje před několika lety zavedené pravidelné letecké spojení mezi Prahou a Lisabonem, které provozuje portugalský národní letecký dopravce TAP Air Portugal. Poptávky po službách jsou z hlediska činnosti ZÚ Lisabon méně frekventované, než je tomu v případě zboží; tvoří cca 10 % všech dotazů.

7.9. Podmínky pro zaměstnávání občanů z ČR

Portugalsko neuplatňuje žádné restriktce v přístupu na trh práce pro občany ČR (po dvouletém odkladu mezi 1.5.2004 a 1.5.2006). Občané České republiky tak podléhají stejnému režimu jako občané jiných členských států EU, pokud jde o dokumentaci potřebnou pro přijetí do pracovního poměru. Prokáží-li se bydlíštěm v Portugalsku, mohou vstupovat za stejných podmínek i do přípravy na povolání a programů podporovaných IEFP (Instituto de Emprego e Formação Profissional - www.iefp.pt - Ústav pro zaměstnání a přípravu na povolání. Musí se pro ten účel zapsat na Úřad práce - Centro de Emprego - v místě bydliště a prokazovat se Rezidenční kartou - Cartão de Residência, kterou vydává SEF (Serviço de Estrangeiros e Fronteiras - www.sef.pt - Cizinecká a pohraniční služba).

Žádost o rezidenční kartu mohou občané ČR podávat u příslušných orgánů místní správy - Municípios - nebo u regionálních správ (direcções, delegações) SEF, pokud município nemá toto oddělení. O kartu má být žádáno vždy v případě, že pobyt v Portugalsku přesáhne tři měsíce, a to do dalších 30 dnů. Musí být předloženy tyto doklady:

- Doklad totožnosti (občanský průkaz nebo pas)
- Čestné prohlášení, že žadatel splňuje některou z podmínek: A. Vykonává na portugalském území závislou nebo samostatnou hospodářskou aktivitu, B. Disponuje dostatečnými zdroji pro sebe a členy své rodiny, jakož i uzavřeným zdravotním pojištěním (pokud je reciprocně vyžadováno u portugalských občanů), C. Je zapsán ve veřejném či soukromém vzdělávacím zařízení a prokáže svým prohlášením nebo jinak, že splňuje předpoklady ad B.

8. Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

8.1. Distribuční a prodejní kanály, využívání místních zástupců, další faktory ovlivňující prodej

Portugalsko je těsně navázáno na Španělsko, Německo, Francii a další země EU, proto se další prostor mimo tradiční spojení těžko hledá. Lze doporučit partnerství se silnými místními firmami, což může pomoci při proniknutí na některá africká teritoria, zejména do Angoly, Mosambiku či dalších bývalých portugalských kolonií. Účast v tendrech vyhlášených v Portugalsku bez silného domácího partnera nedává velkou šanci na úspěch. Doporučujeme portugalským partnerům nabídnout exkluzivitu při prodeji zboží, pokud není k dispozici prověřená odbytová síť. Velké soutěže s mezinárodní účastí vyhláší i portugalská vláda a ministerstva na internetových stránkách Evropské komise, které doporučujeme soustavně sledovat.

Distribuční a prodejní síť dosahuje v současné době jedné z nejvyšších úrovní centralizace v rámci států Evropské unie. Pro případnou realizaci spotřebního zboží na portugalském trhu je proto výhodnější navazovat přímé obchodní vztahy s největšími společnostmi v oblasti hypermarketů - Makro, Jumbo (skupina Auchan), Modelo-Continente (skupina Sonae), Pingo Doce, Feira Nova (obě patří do skupiny Jerónimo Martins) atd., nebo s distribučními a obchodními společnostmi a asociacemi, jejichž adresy uvádíme.

Adresy nejvýznamnějších obchodních a distribučních institucí:

Portugalský svaz obchodních center - APCC - Associação Portuguesa de Centros Comerciais
Rua Mouzinho da Silveira 27 -7A , 1250-143 Lisboa
www.apcc.pt

Ministerstvo hospodářství Portugalska – <http://www.min-economia.pt> – na této internetové adrese můžete nalézt bližší údaje týkající se podnikání fyzických i právnických osob v Portugalsku.

Vládní agentury řízené Ministerstvem hospodářství Portugalska

- <http://www.investinportugal.pt> – API (portugalská vládní agentura pro zahraniční investice); působí v rámci Ministerstva hospodářství a zabývá se získáváním zahraničních investorů směrem do Portugalska
- <http://www.iapmei.pt/> – IAPMEI (portugalská vládní agentura na podporu malého a středního podnikání); spravuje i databázi nabídek a poptávek ze zahraničí; touto vládní agenturou je řízeno i Centrum podnikatelských formalit (<http://www.cfe.iapmei.pt/>)
- <http://www.portugalglobal.pt> – AICEP (portugalská vládní agentura na podporu exportu - obdoba české organizace CzechTrade)

Nevládní průmyslové a podnikatelské asociace

- <http://www.aip.pt> – AIP (portugalská průmyslová asociace) v Lisabonu a pobočkami po celém Portugalsku; nejvýznamnější nevládní asociace v Portugalsku
- <http://www.fil.pt> – FIL v Lisabonu; pořadatel veletrhů, výstav apod., účelová organizace AIP Lisabon
- <http://www.aeportugal.pt/english/index.asp> – AEP Porto (portugalská podnikatelská asociace) – druhá nejdůležitější nevládní asociace
- <http://www.exponor.pt/english/index.asp> – EXPONOR Porto; pořadatel veletrhů, výstav apod., účelová organizace AEP Porto
- <http://www.anpmes.org/en/> – ANPMES (Asociace malých a středních podniků) s aktivitami v oblasti průmyslu, obchodu, služeb, zemědělství, rybolovu, turistice, stavebnictví aj.
- <http://www.aida.pt> – Průmyslová asociace v Aveiro; cca 250 km severně od Lisabonu

- <http://www.aiminho.pt> – Průmyslová asociace v Minho; zahrnuje oblast Braga - Guimarães - Viana do Castelo, Barcelos, Vila Nova de Famalicão - Fafe - Valença - Arcos de Valdevez - Melgaco
- <http://www.acap.pt> – Asociace obchodníků s automobily (ACAP)
- <http://www.animee.pt> – Národní asociace elektrického a elektronického průmyslu (ANIMEE)
- <http://anivec.pt> – Národní asociace oděvního a textilního průmyslu (ANIVEC)
- <http://www.aecops.pt> – Asociace podnikatelů ve stavebnictví a veřejných pracích (AECOPS)
- <http://www.aiccopn.pt> – Asociace stavebního průmyslu a veřejných prací, Porto (AICCOPN)
- <http://www.apiee.pt> – Portugalská asociace v energetickém průmyslu (APIEE)
- <http://www.afia-afia.pt> – Asociace výrobců v automobilovém průmyslu (AFIA)
- <http://www.fipa.pt> – Federace v portugalském zemědělsko-potravinářském průmyslu (FIPA)

Veřejné zakázky

www.vector21.dom/concursos – oficiální server státní správy – uvádí přehled o všech veřejných soutěžích (tendrech) vypisovaných v Portugalsku.

8.2. Podmínky zaměstnávání cizinců a místních sil

Portugalsko jako člen Evropské unie aplikuje na svém území legislativu EU, která umožňuje volný pohyb pracovní síly. Ve vztahu k ČR a dalším 7 novým členským zemím přijalo Portugalsko přechodné ochranné opatření na dobu 2 let v oblasti pohybu pracovních sil. Tento režim skončil k 30. 4. 2006 a od 1. 5. téhož roku neplatí žádné omezení pro občany nových členských zemí.

Místní síly je možno zaměstnávat bez omezení při respektování místního zákoníku práce včetně nároků na odpovídající odměnu včetně 13. a 14. platu a respektování všech státních i lokálních svátků. V případě propuštění místního pracovníka mu náleží odstupné ve výši jednoho průměrného měsíčního platu za každý odpracovaný rok u daného zaměstnavatele. Vláda v současnosti zvažuje snížit výši odstupného na dvě třetiny měsíčního platu za každý odpracovaný rok a stanovit maximální limit ve výši 12 let, nad který už by se celková výše odstupného dále nezvyšovala.

Minimální mzda v Portugalsku pro rok 2011 je 485 EUR měsíčně. Minimální mzdou je v Portugalsku placeno velmi vysoké procento legální pracovní síly - přes polovinu. V roce 2010 činila průměrná měsíční mzda v Portugalsku 926 EUR.

8.3. Podmínky pro zřízení kanceláře, reprezentace, společného podniku

Založení firmy v Portugalsku

- Definice aktivity společnosti a její jméno
- Určení data ve veřejné listině pro založení společnosti
- Podpis veřejné listiny u notáře
- Deklarace začátku činnosti a registrace u plátce daní
- Registrace u obchodního rejstříku
- Registrace u správy sociálního pojištění
- Registrace u obchodní a konkurenční kanceláře (Regionální ředitelství Ministerstva hospodářství)

Na web-stránce Ministerstva hospodářství Portugalska <http://www.min-economia.pt> nebo API (Vládní agentura pro získávání zahraničních investic do Portugalska se sídlem v Portu) – www.investinportugal.pt lze nalézt bližší údaje týkající se podnikání fyzických i právnických osob v Portugalsku.

Centrum podnikatelských aktivit – www.cfe.iapmei.pt Založení společnosti v Centru podnikatelských věcí závisí na kapacitě a poptávce. Průměrná doba je běžně 23 pracovních dnů. Minimální vklad pro s.r.o. je 5 000 EUR, přičemž související náklady činí 550 EUR. Tuto právní formu mohou založit minimálně dvě osoby.

Minimální vklad pro založení akciové společnosti je 50 000 EUR. Počet osob pro založení akciové spol. je 5, případně jen dvě, je-li jedna z nich stát. Vláda premiéra Sókrata si klade za cíl stlačit čas potřebný k založení společnosti v Portugalsku - až na jeden den - soustředěním všech potřebných úkonů do jednoho místa. Zatím je skutečnost poměrně vzdálena těmto ambicím.

Zřízení zastoupení firmy

Nejpoužívanějším způsobem je oslovení místního podnikatelského subjektu, který má příslušné obchodní schopnosti a dostatečné ekonomické zázemí. V tomto případě se doporučuje, aby česká společnost s tímto subjektem podepsala smlouvu o výhradním zastoupení tak, aby byla v souladu s komunitárním právem (Směrnice 86/653/CEE z 18. 12. 1986). Podle tohoto zákona se nesmí ve smlouvě vyskytnout slovo exkluzivita, nebo slovo se stejným slovním základem, protože by bylo vykládáno jako pokus o zákaz konkurence.

8.4. Požadavky na propagaci, marketing, reklamu (využití HSP)

Portugalský trh je prakticky stejně náročný pro uplatnění zahraničního zboží jako trhy ostatních členských států EU. Z této reality vyplývají rostoucí náklady na realizaci zboží na portugalském trhu, a to zejména na propagaci a zavádění nových výrobků. Rovněž ceny marketingových služeb jsou srovnatelné s náklady v zemích EU. Doporučujeme vyhledat portugalského partnera pomocí průmyslových a podnikatelských asociací a nabídnout jim exkluzivitu při zastoupení zboží nebo služeb na portugalském trhu. Bez silného portugalského partnera je rovněž velice malá pravděpodobnost úspěchu při účasti ve veřejných soutěžích.

8.5. Způsoby řešení obchodních sporů

Tato oblast je upravena legislativou, která platí ve všech státech Evropské unie. Případné obchodní spory se doporučuje řešit v první fázi na portugalské obchodní a průmyslové komoře. Jinak jsou soudní spory značně nákladné a řešení velmi zdlouhavé.

Asociace advokátů v Portugalsku: e-mail: dept.administrativo@cg.ao.pt, tel. 00351 21 8823550, fax 00351 21 8862403.

ZU Lisabon využívá služeb advokátky Lenia Godinho Lopes, Rua Bacalar e Silva, 5, 1000-068 Lisboa, Portugal, tel. 00351 21 840 08 70, 00351 21 840 04 70, fax 00351 21 847 39 42, e-mail: lenia.lopes_law@sapo.pt. Paní Lenia Lopes hovoří portugalsky a anglicky.

8.6. Režim zadávání veřejných zakázek

Režim zadávání veřejných zakázek je v Portugalsku aplikován podobně jako v ostatních členských státech Evropské unie (povinné je zveřejnění alespoň v jednom celostátním deníku a v Diário da República - sbírka zákonů). Z tohoto hlediska jsou významné zejména projekty, které jsou v programu investiční politiky vlády. Jsou převážně zaměřeny na budování a zlepšování infrastruktury a na ekologii. Realitou zůstává, že podstatně větší možnosti podílet se na projektech v rámci veřejných zakázek mají podnikatelské subjekty z členských států Evropské unie nebo ty firmy, které úzce spolupracují s místní firmou, neboť ta také zná podstatně lépe místní zvyklosti. Bez silného domácího partnera není velká šance uspět v místních veřejných zakázkách. Všechny veřejné zakázky (celostátního i místního významu ze všech oborů) jsou uveřejňovány na internetu: <http://www.vector21.com/cp/>.

Pro informaci naší podnikové sféry uvádíme adresy ústředních orgánů a institucí, které mají kompetence rozhodovat o jednotlivých projektech (veřejných zakázkách) realizovaných v rámci investičních programů portugalské vlády:

Ministério da Agricultura, do Desenvolvimento Rural e das Pescas (Ministerstvo zemědělství, rozvoje venkova a rybolovu)
Praca do Comércio, 1100 Lisboa
<http://www.min-agricultura.pt/>

Ministério da Economia e da Inovação (Ministerstvo hospodářství a inovace)
Rua Laura Alves, 4 - 12□ 1050 - 138 Lisboa
<http://www.min-economia.pt/>

Direcção-Geral da Empresa (Generální ředitelství podniků Ministerstva hospodářství a inovace)
Av. Visconde de Valmor, 72 - 8° 1069 -041 Lisboa
<http://www.dgcc.pt/>

Direcção-Geral de Geologia e Energia (Generální ředitelství geologie a energetiky Ministerstva hospodářství a inovace)
Av. 5 de Outubro, 87, 1069 - 039 Lisboa
<http://www.dge.pt/>

Ministério de Obras Públicas, Transportes e Comunicações (Ministerstvo veřejných prací, dopravy a komunikací) MOPTC
Palácio Penafiel, Rua de S. Mamede ao Caldas, 21, 1149-050 Lisboa
www.moptc.pt

8.7. Problémy a rizika místního trhu

Podmínky, které české exportéry zboží a služeb čekají na portugalském trhu, jsou srovnatelné s podmínkami v ostatních členských státech Evropské unie. České podnikatelské subjekty musejí vycházet především z toho, že portugalský trh je náročným trhem členského a standardního státu EU, zejména po vstupu do eurové oblasti. Z tohoto pohledu nejsou čeští vývozci vystaveni velkým obchodním a podnikatelským rizikům.

8.8. Problematika ochrany duševního vlastnictví

Toto téma je upraveno Vládní vyhláškou č. 36/2003 z 5.3.2003, která obsahuje zákonodárství k patentům, know-how a průmyslovým vzorům. Pokud jde o patenty, jejich ochrana trvá 15 let od udělení koncese nebo 20 let od data přihlášky. Z nich se uplatní vždy delší lhůta.

Výrobní postupy (modelos de utilidade) jsou chráněny 15 let od data přihlášky/koncese. Průmyslové vzory a design jsou chráněny 25 let, rovněž od data přihlášky či koncese. Pokud jde o obchodní jména a značky, práva k nim musí být obnovována každých 10 let.

Uvedenou oblast řídí Národní institut průmyslového vlastnictví (Instituto Nacional de Propriedade Industrial - INPI) - www.inpi.pt.

8.9. Obvyklé platební podmínky, platební morálka

V Portugalsku platí obdobné podmínky jako v ostatních státech EU. Při navazování nových kontaktů zejména při českém vývozu do Portugalska doporučuje ZÚ Lisabon využít služeb mezinárodní společnosti Dun&Bradstreet (www.dnbczech.cz), případně jiné firmy, která poskytuje základní kancelářské či bankovní informace, a v případě nových obchodních partnerů používat zajištěné způsoby placení, a to i v případě rozpracování větších zakázek.

8.10. Významné veletrhy a výstavy v teritoriu

Nejvýznamnější veletržní akce a výstavy se konají v Lisabonu a Portu. Bližší informace je možno získat na internetových adresách:

FIL Lisabon:<http://www.fil.pt/>

EXPONOR Porto:<http://www.exponor.pt/>

Akce v areálu FIL v Lisabonu v roce 2011:

leden

20-21 - **AGRITEC ID-EMRC** International Business Fórum

únor

02-06 - **NAUTICAMPO** - Mezinárodní veletrh rekreační plavby, sportu a dobrodružství

11-13 - **PRODIGIT@L** - 6. mezinárodní veletrh tisku, obrazu, digitální komunikace a reklamního textilu
23-27 - **BTL** - Mezinárodní veletrh cestovního ruchu

březen

16-19 - **SEGUREX** - Mezinárodní veletrh ochrany a bezpečnosti
27-30 - **ALIMENTÁRIA & HOREXPO LISBOA** - Mezinárodní veletrh potravin, hotelnictví a potravinářských technologií

duben

07-10 - **PAPERGIFT** - Mezinárodní veletrh papírnictví, učebních pomůcek, hraček, reklamních a dekoračních předmětů
08-10 - **MOTORCLÁSSICO** - Mezinárodní veletrh klasických automobilů a motocyklů
09-10 - **MUNDO ABREU** - Cestovní veletrh

květen

03-07 - **TEKTÓNICA** - Mezinárodní veletrh stavebnictví a veřejných prací

červen

02-05 - **ACQUALIVE EXPO** - Voda, energie, odpad a životní prostředí
25-03|07 - **FIA** - Mezinárodní veletrh řemesel

říjen

11-16 - **INTERCASA** - Mezinárodní veletrh dekoračních řešení a globálních přístupů
11-16 - **SIL** - Portugalský veletrh nemovitostí

listopad

04-13 - **Mezinárodní automobilový veletrh**
23-28 - **ARTE LISBOA** - Veletrh současného umění

prosinec

03-11 - **NATALIS** - Lisabonský vánoční veletrh

Akce v areálu EXPONOR v Portu v roce 2011:

duben

14-16 - **EXPOSÓLIDOS PORTUGAL** - Veletrh technologie a zpracování pevných hmot
16-18 - **EXPOCOSMÉTICA** - Mezinárodní kosmetický, estetický a kadeřnický veletrh
26-28 - **EXPOVINIS BRASIL** - Mezinárodní veletrh vína
26-28 - **BRASIL CACHAÇA** - Mezinárodní veletrh cachaçy
26-28 - **EPICURE BRASIL** - Jihoamerický veletrh tabáku, dárků a dobrého pití
26-28 - **OLIVE EXPERIENCE** - Mezinárodní veletrh oliv a oleje
28-1|5 - **VIDA NATURA** - Veletrh sportu, outdooru a odpočinku

květen

5-8 - **Veletrh zdraví a blahobytu**
5-8 - **NORMÉDICA** - Veletrh zdraví
5-8 - **AJUTEC** - Mezinárodní veletrh technické pomoci a nových technologií pro pomoc handicapovaným
7-8 - **STOCKMARKET**
20-22 - **EXPODENTIS** - Mezinárodní veletrh zubařských zařízení a služeb
21-22 - **SER MAMÃ** - Veletrh výrobků pro nastávající matky, novorozence a děti

červen

16-19 - **FÓRUM MOŘE**
23-26 - **EXPORT HOME ANGOLA** - Zařízení domácnosti, hotelnictví, osvětlení a dekorace

červenec

14-17 - **EXPO AERO BRASIL** - Mezinárodní letecký veletrh

září

7-11 - **BRINDE** - Veletrh dárkových předmětů a hraček
7-11 - **CERANOR** - Domácnost, hotelnictví, dekorace, dárkové předměty

21-25 - **PORTOJÓIA** - Mezinárodní veletrh šperkařství, klenotnictví a hodinářství
30-2|10 - **AUTOCLÁSSICO** - Mezinárodní veletrh klasických automobilů a motocyklů

říjen

18-22 - **CONCRETA** - Mezinárodní veletrh stavebnictví a veřejných prací
18-22 - **ENDIEL** - Setkání pro rozvoj elektrického a elektronického sektoru

9. Investiční klima

9.1. Podmínky vstupu zahraničního kapitálu (omezení, pobídky pro investory)

Zahraněčně-obchodní politika je řízena ministerstvem hospodářství. Zahraněčním obchodem se také zabývá účelová organizace, která rovněž spadá pod působnost ministerstva hospodářství - AICEP (Investice a zahraniční obchod Portugalska). AICEP má 11 agentur ve všech větších městech v Portugalsku a také 46 obchodních oddělení v zahraničí (včetně Prahy).

AICEP - Agência para o Investimento e Comércio Externo de Portugal
Pevnostní 9, 162 00 Praha 6

tel.: 251 091 751, fax : 257 320 059/3

Úřední hodiny: 08:00 – 17: 00

Zahraněční investor nebo portugalský investor, který hodlá investovat 25 mil. EUR nebo více nebo obrát jeho společnosti nebo skupina společností činil 75 mil. EUR, by se měl obracet na AICEP.

Ostatní investoři se obrací na IAPMEI (malé a střední podnikání v Portugalsku), která spadá pod Ministerstvo hospodářství. IAPMEI spravuje rovněž databázi nabídek a poptávek ze zahraničí (www.iapmei.pt).

Možné potencionální obchodní partnery v Portugalsku lze vyhledat na internetové stránce www.portugalglobal.pt. Na této internetové stránce, kterou provozuje AICEP, lze nalézt seznamy jednotlivých podniků podle průmyslových oborů a odvětví v anglickém jazyce.

Další vyhledávání potencionálních obchodních partnerů podle jednotlivých oborů je možné na internetové adrese: www.guianet.pt, která je vedena v anglickém a portugalském jazyce.

Asociace malých a středních podniků ANMPES se zabývá následujícími odvětvími:

- průmysl
- obchod
- služby
- zemědělství
- rybolov
- turistika
- stavebnictví.

Jedná se o významnou asociaci s 9 000 členy a pobočkami v řadě zemí Evropy, Ameriky a Afriky. Její internetová stránka je vedena v portugalském a anglickém jazyce – www.anpmes.org.

Na internetové adrese Ministerstva hospodářství Portugalska – www.min-economia.pt/ – můžete nalézt bližší údaje týkající se podnikání v Portugalsku, ať již jako fyzická nebo právnická osoba. Jsou zde uvedeny i další údaje týkající se daňového systému http://www.min-economia.pt/port/guia_inv/ing/index2_ing.html.

Portugalsko má vytvořeny optimální podmínky pro zahraniční investory v souladu s legislativou Evropské unie a patří mezi země z nejvíce liberalizovanou ekonomikou i nejbezpečnějším investičním prostředím. Specifikou portugalské ekonomiky jsou nejnižší mzdové a nemzdové náklady na pracovní sílu v rámci původní patnáctky EU, i zde ale se projevují dosti hlasitě obavy z konkurence nových členských zemí EU, nejvíce ale z rychle rostoucích ekonomik, zejména asijských. Z největších evropských a amerických společností investovaly v Portugalsku v předchozích letech Volkswagen, Shell, Grundig, Siemens, Fiat, Citroen, Nestlé, Philips, General Motors, IBM a mnoho dalších globálních hráčů světové ekonomiky. V roce 2006 přemístil svou investici z portugalské Azambuhy do Zaragoza ve Španělsku koncern Opel/GM. Kromě nepříznivého srovnání mzdových a dalších nákladů mezi Portugalskem a východními ekonomikami působí stále více i větší dopravní vzdálenosti k odběratelským výrobním jednotkám či spotřebitelským trhům.

9.2. Přímé zahraniční investice v teritoriu (odvětvová a teritoriální struktura)

Přímé investice ukazují na postupně se zvyšující výkonnost portugalské ekonomiky. Podle údajů Portugalské centrální banky se objem investic v posledních letech vyvíjel takto:

	2002	2003	2005	2006	2007	2008	2009	2010
portugalské investice v zahraničí v mil.EUR	31676	33445	37359	41648	45944	45730	47002	48086
zahraniční investice v Portugalsku v mil.EUR	41646	47877	55606	64936	78333	71726	76006	82503

Největším investorem v Portugalsku je Velká Británie následovaná Německem, Francií, USA a Španělskem.

9.3. České investice v teritoriu

Joint venture Moravia Steel Ibéria (60 % Moravia Steel, 40 % portugalský vlastník) funguje na portugalském trhu od roku 1997, jeho roční obrat se odhaduje na cca 1 mld. Kč.

9.4. Nejperspektivnější odvětví pro investice, privatizační a rozvojové projekty

Při posuzování investičního záměru v případě Portugalska lze doporučit navázání kontaktů s místními silnými firmami a společně s nimi usilovat o prosazení se na portugalském trhu. Za tím účelem je však třeba navázat úzké partnerské vazby. I současná portugalská vláda má zájem budovat nové stavby veřejného zájmu. Pro tyto účely byl zřízen státní sekretariát veřejných prací při ministerstvu výstavby, územního plánování a veřejných prací.

V oblasti infrastruktury by se jednalo o dodávky a výstavbu zavlažovacích systémů, úpraven a čističek odpadních vod a plynofikaci. Na úseku dopravy, zejména železniční, jsou možnosti dodávek technologie. Konkrétní možnosti jsou dodávky kolejnic, kde ČR dosahuje vysoké konkurenční úrovně v cenách i v kvalitě. Významnou investiční akcí bude budování rychlostního železničního spojení TGV mezi Portugalskem a Španělskem. Rozsáhlé investice do infrastrukturních projektů jsou však v současné době (počátek r. 2011) silně omezeny, případně odloženy, a to vzhledem ke špatné ekonomické situaci země a nutnosti přijímat stále komplexnější úsporná opatření za účelem omezení státních výdajů.

Perspektivní obory, na které se dlouhodobě zaměřuje portugalská vláda:

- stavebnictví
- potravinářství
- bankovníctví
- telekomunikace
- doprava zboží po silnici
- automobilový průmysl
- turistika

(dále viz 27 perspektivních oborů vzájemné spolupráce – kapitola 7.4). Perspektivní možnosti jsou v oblasti stavebnictví, které prožívá stále ještě značný rozvoj. Je třeba mít ale na paměti, že portugalské

stavební firmy jsou velmi silné a velká část jejich aktivit se odehrává v zahraničí, takže jsou velmi konkurenceschopné.

Portugalsko nabízí programy v oblasti průmyslu, energie, turistiky, stavebnictví, obchodu a služeb program PRIME – Pobídkový program pro ekonomickou modernizaci – viz internetová adresa <http://www.prime.min-economia.pt/>, dále v oblasti výzkumu: NEST - podpora počátečního kapitálu, který bude využit k pořízení technologií; IDEA-grantová finanční podpora pro využití výzkumných projektů již stávajících firem, směřujících k vytvoření nových výrobků, technologií a patentů, atd.

K jednotlivým programům patří:

- zemědělství - POAGRO (Operativní program pro zemědělství a venkovský rozvoj)
- rybolov (MOMARE)
- zdravotnictví (Zdraví XXI)
- vzdělávání (PRODER III)
- práce, trénink a sociální rozvoj (POEFDS)
- věda, technologie a inovace (POCTI)
- Informace a společnost (POSI)
- kultura (POC)
- doprava (POAT)
- životní prostředí (POA)

9.5. Rizika investování v teritoriu

V Portugalsku existuje běžné evropské investiční prostředí, ve kterém neexistují žádná větší rizika snad mimo neznalost tohoto prostředí ze strany českých investorů. ZÚ proto doporučuje využít v první fázi kontaktů s portugalským prostředím služeb AICEP nebo si případně nechat zpracovat studii od AEP Porto či jiné obdobné profesní organizace.

10. Očekávaný vývoj v teritoriu

10.1. Významné události v následujícím roce a jejich dopady na ekonomickou sféru země

Z hospodářského pohledu zažilo Portugalsko velmi těžký rok 2010 a i v dalších letech se bude potýkat s obtížemi v důsledku vleklé hospodářské krize. V první polovině roku 2011 proběhly předčasné parlamentní volby a země se zapojila po vzoru Řecka a Irska do záchranného programu v režii EU a MMF; objem záchranného finančního programu činí 78 mld. EUR. Vítězové voleb - Sociální demokracie (PSD) v koalici s Centristy (CDS-PP) - budou muset i nadále dodržovat restriktivní rozpočtová pravidla, která jsou tentokrát již stanovována z velké části zvenčí (EK, ECB, MMF). Znatelně ubude rozsáhlých infrastrukturních projektů, naopak budou hledány cesty, jak zvýšit pokulhávající konkurenceschopnost portugalské ekonomiky v evropském a globálním měřítku.

Viděno z dlouhodobější perspektivy bude nanejvýš vhodné, aby vláda započala komplexní restrukturalizační proces portugalské ekonomiky a motivovala podnikatelskou sféru k investicím do tradičních oborů (např. potravinářství - Portugalsko v současné době dováží 70 % potravin, které spotřebuje), ale i do nových a inovativních odvětví a do oborů s vysokou přidanou hodnotou.

Úsporná opatření se projeví i na ekonomické výkonnosti Portugalska; v roce 2011 by mělo být jedinou zemí eurozóny, která zažije recesi - v říjnu 2011 je podle BCP předpoklad poklesu HDP o 2,0 % a o 1,8 % v roce 2012, některé mezinárodní zdroje včetně ratingových agentur připouštějí i vyšší poklesy. Podobně neutěšeně by se měla vyvíjet i nezaměstnanost, odhady hovoří o úrovni až 12 % na konci roku 2011 (v lednu 2011 to bylo 11,2 %).

10.2. Trendy, vstup země do mezinárodních uskupení, přijetí nových zákonů, daní apod.

Portugalsko je členem všech základních mezinárodních uskupení vč. EU, NATO, OSN, OBSE apod. Vstup do nějaké další mezinárodní organizace nelze tedy předpokládat. Z ekonomického hlediska lze předpokládat neutuchající zájem o spolupráci s tradičními partnery, a to zejména portugalsky hovořícími zeměmi (CPLP, PALOPs), ale i s partnery novými, což dokládá v poslední době sílící zájem portugalské administrativy např. vůči zemím Západního Balkánu.

10.3. Nové možnosti pro český export či jinou ekonomickou spolupráci s ČR

Možností pro uplatnění českého vývozu (prozatím nedostatečně využívaných jak podnikateli, tak organizacemi, které je sdružují) je celá řada, a to jak v dodávkách pro státní sektor, tak při dodávkách technologických zařízení a strojů pro portugalské tradiční průmyslové výroby. V poslední době je velmi aktivní sektor výstavby zařízení produkujících elektrickou energii z obnovitelných zdrojů.

ZÚ Lisabon v zájmu prosazení českého průmyslu na portugalském trhu doporučuje pořádání podnikatelských misí prostřednictvím Svazu průmyslu a dopravy, Hospodářské komory ČR a Ministerstva průmyslu a obchodu, a to nejen pouze do velkých měst, jakými jsou Lisabon a Porto.